

Introducere în Exegeza Noului Testament

OCTAVIAN BABAN

INTRODUCERE ÎN EXEGEZA NOULUI TESTAMENT

Ediție online, 2015

Teme și Aplicații

Aplicații exegetice:

Faceți exegeza următoarelor texte, încercând să răspundeți întrebării fundamentale a exegezei: ce anume a vrut să spună autorul destinatarului său primar (ideea exegetică)?

A.EXEGEZA TEXTELOR NARATIVE:

1. Marcu 11:1-11, Matei 21:1-11, Luca:19:28-39, Ioan 12:12-16. Ce a dorit să spună fiecare autor, destinatarului său primar, despre intrarea lui Isus în Ierusalim?
2. Marcu 11:12-25, Matei 21:18-22. Care este mesajul specific al lui Marcu și al lui Matei în ce privește uscarea smochinului? Întrebare exegetică : cum a avut loc, de fapt, evenimentul și ce procedee literare se observă la cei doi evangheliști? Ce fel de relații există între text (evenimentul uscării smochinului) și contextul său apropiat în cele două cazuri? Cum împart evangheliștii evenimentul (prezentare, explicație, lecția credinței, etc.)?
3. Faptele Apostolilor 20:7-12. De ce a scris evanghelistul Luca despre acest incident? Faceți o schemă de predică în trei puncte, bazată pe mesajul reconstituit pe care credeți că Luca l-a intenționat pentru creștinii din primul veac.
4. Exemplu exegeză, Matei 25.1-13. Ce variante textuale observați? Faceți o listă cu acele concepte și cuvinte cheie care trebuie explicate (antiteza nebune – înțelepte, a intarziat mirele, au adormit, ulei, 10 și 5-5, nu vă cunosc, fecioare, lipsa uleiului, trimiterea la cumparatori și refuzul de împărtăși din ulei, nu vă cunosc, etc.).

B.EXEGEZA TEXTELOR EPISTOLARE – DOCTRINARE:

4. 1 Timotei 6:11-12. Motivați delimitarea paragrafului. Propuneți un context mai larg, dar unitar tematic, care să clarifice toate întrebările ridicate de pasaj. Este acest pasaj un text poetic? Care este contextul literar și social în care se pare că funcționa textul și ce importanță are lucrul acesta în înțelegerea mesajului lui Pavel? Cine este ‘omul lui Dumnezeu’? Ce rol vedeți între gramatica textului și structura textului?
5. 2 Timotei 2:11-12. Identificați genul literar. Care este mesajul autorului?
6. Coloseni 1:15-20. Ce vrea să spună Pavel prin acest text, cititorilor săi? Motivați de ce acest text este un text poetic. Cum se înțeleg expresiile: ‘cel dintâi născut dintre cei morți’, ‘chipul lui Dumnezeu cel nevăzut’, ‘domnii, stăpâniri,’ etc.?
7. Galateni 4:21-31. Ce metodă folosește Pavel în explicarea unui pasaj din VT? Dar textul din Galateni, ca atare, ce fel de gen literar reprezintă? Cum explicați termenii *kata sarka*, *kata pneuma*, *dia epaggelias*?

C.EXEGEZA TEXTELOR APOCALIPTICE

8. Apocalipsa 12 (1-6, 7-12, 13-17). Comentați divizarea propusă. Explicați principalele simboluri prezente în text (femeia, copilul, balaurul, îngerii, bătălia, pustia, râul, etc.). Decideți asupra ideii generale a viziunii. Ce spune autorul în cele trei porțiuni delimitate logic? Care este mesajul său în tot capitolul? Ce fel de viziune asupra istoriei se poate extrage de aici? Încercați să găsiți ideea exegetică pe cele trei porțiuni și, apoi, pe tot capitolul. Cum și ce ați predica de aici unei audiențe contemporane?

Aplicație exegetică 1: text poetic în discurs narativ, Matei 25.1-13, Parabola celor 10 fecioare

Text:

1* Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. 2 πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι. 3 αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον. 4 αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. 5 χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. 6 ἡμέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, Ἴδου ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν [αὐτοῦ]. 7 τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. 8 αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν, Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. 9 ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, Μήποτε οὐ μὴ ἀρκέσει ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. 10* ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. 11* ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι, Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. 12* ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. 13* Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. 2.c

Variante și paralele textuale:

25.1 deka... numfiou Lk 12.35-36

1 {B} **tou numfiou** κ B L W Z Δ 0249 f13 28 33 180 205 565 579 597 700 892c 1006 1010 1071 1241 1243 1292 1342 1424 1505 Byz [E G H] *Lect syr pal cop sa, bo eth geoA Basil Hyperechiusvid Chrysostomlem Theodoret; Augustine // tw| numfiw| C 157 Severian // twn nufiwn 892* // tou numfiou kai thv numfhw D Θ Σ 1 ita, aur, b, c, d, f, ff1, ff2, g1, h, l, q, r1 vg syrs, p, h with * cop meg arm geo1, B slav Origen lat; Tyconius Jerome.*

10 hjlqen...gamouv Re 19.7, 9

13 {A} ὥραν P35 κ A B C* D L W Δ Θ Σ f1 33 157* 205 565 597* 892 1424* l 127 ita ur, b, c, d, f, ff1,2, g1, h, l, q vg syrs, p, h, palmss cop sa, meg, bo arm ethpp geo slav mss Origenlat Athanasius Chrysostom; Hilary Jerome Augustine // ὥραν ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται (see 24.44) C3 f13 1c 28 157c 180 579 597c 700 1006 1010 1071 1241 1243 1292

1342 1424c 1505 Byz [E F G H] Lect (l 253) (l 859) vg mss syr palms
ethTH slav mss c

Citire și traducere preliminară:

1 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου¹.

Atunci împărăția cerurilor va fi asemănată cu 10 fecioare, care și-au luat fiecare lămpile lor și au ieșit în întâmpinarea mirelui.

2 πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι. 3αὶ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον. 4αὶ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. 5χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθειδον.^a

Cinci dintre ele erau neînțelepte (neglijente) și cinci [erau] înțelepte (planificate). Cele neînțelepte (neglijente) și-au luat lămpile cu ele, fără să-și ia și ulei [de rezervă], dar cele înțelepte (planificate) și-au luat și ulei [de rezervă] în vasele lor. [Întrucât] mirele întârzia, toate fecioarele au ațipit și au adormit.

6 μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, Ἴδου ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν [αὐτοῦ]. 7τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν.

La miezul nopții s-a auzit un strigăt: Iată, mirele, ieșiți și întâmpinați-l! Atunci s-au ridicat (s-au trezit) toate fecioarele și și-au aranjat lămpile.

8 αὶ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν, Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. 9ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, Μήποτε οὐ μὴ ἀρκέση ἡμῖν καὶ ὑμῖν πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. 10* ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. 11* ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι, Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. 12* ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς.^b 13*

Cele neînțelepte le-au zis celor înțelepte: dați-ne din uleiul vostru, căci lămpile noastre se sting. Cele înțelepte au răspuns zicând, Nu putem, ca să nu se stingă și ale noastre și ale voastre. Mergeți la cei ce vând și cumpărați-vă! Când au plecat să își cumpere, a venit mirele, iar cele pregătite au intrat cu el la nuntă și ușa s-a închis. Mai târziu au venit și celelalte fecioare și au zis, Domnule, Domnule, deschide-ne! El însă le-a răspuns zicând : adevăr vă spun, nu vă cunosc!.

Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν^{2.c}
 Vegheați, așadar, căci nu știți ziua, nici ora (unele mss au: „ora venirii Fiului Omului”).

Tip text: parabolă (text poetic cu temă dată), în cadrul unui discurs apocaliptic, în cadrul narațiunii evenimentelor din ultima săptămână în Ierusalim.

Context pildă (co-text): discursul despre revenirea lui Isus pune accent pe responsabilitatea oamenilor în așteptarea lui Isus. Pe pregătire, veghere. Matei 24 se încheie cu pilda robului bun, răsplătit, și a robului rău care bea și îi bate pe tovarășii săi. El va fi pedepsit de Domnul. Aici se pare că este vorba despre conducători, fie din Biserică, fie din Israel – față de popor.

După parabola fecioarelor, în Matei 25 vine parabola talanților, care pune accent pe responsabilitatea individuală, pe investirea darurilor primite, și pe așteptarea Domnului prin muncă și rezultate pe măsură. Aici se pare că este vorba despre fiecare credincios cu dar de slujire în Biserică.

Ambele parabole pun accent pe daruri sau atitudini diferențiate, și pe rezultate sau răsplătiri diferite.

Tema pildei: Este vorba despre două atitudini diferite în așteptarea Domnului, una responsabilă și una neglijentă.

Atunci (în viitor) **împărăția cerurilor** va fi asemănată cu **10 fecioare**, care și-au luat fiecare lămpile lor și au ieșit în **întâmpinarea mirelui**.

Descrierea situației:

Cinci dintre ele erau **neînțelepte** (nebune, gr. *morai*? Nu, ci neglijente, negospodare, neatente) **și cinci înțelepte** (atente, planificate, organizate). Cele neînțelepte și-au luat lămpile cu ele, fără să ia și **ulei (de rezervă)**, dar cele înțelepte și-au luat și ulei suplimentar în vasele lor. **Întârziind mirele**, toate fecioarele **au ațipit și au adormit**. (Așadar, nu cade accentul pe adormire / neadormire, ci pe planificare sau neglijență).

Evenimentul major al pildei: venirea mirelui și confruntarea fecioarelor cu acest eveniment. **La miezul nopții** s-a auzit **un strigăt:** Iată, mirele, ieșiți-I în întâmpinare! Atunci s-au ridicat toate fecioarele și și-au pregătit (ajustat, aranjat) lămpile.

Prezentarea problemei, dialogul, controversa:

Cele neînțelepte le-au zis celor înțelepte: Dați-ne din uleiul vostru, căci lămpile noastre se sting. Cele înțelepte au răspuns zicând, Nu putem, ca să nu se stingă și ale noastre și ale voastre. Mergeți la cei ce vând și cumpărați-vă!

Apare o controversă. Fetele planificate nu pot să le ajute pe cele neglijente cu ulei suplimentar și le trimit la cumpărături (poate un pic ironic, pentru că era miezul nopții).

Prezentarea problemei, deznodământul:

Când au plecat să își cumpere, a venit mirele, iar **cele pregătite** au **intrat** cu el **la nuntă și ușa s-a închis**. **Mai târziu** au venit și celelalte fecioare și au zis, **Domnule, Domnule**, deschide-ne! El însă le-a răspuns zicând : adevăr vă spun, **nu vă cunosc!**

Avertizare finală, aplicație / explicație:

Vegheați, așadar, căci **nu știți ziua, nici ora** (venirii Domnului).

Ideea parabolei: toți oamenii pot intra în două categorii, chiar dacă ar fi toți dotați cu nădejde că vine Mesia, și cu posibilități de așteptare (inițiative, daruri, podoabe, candelă). Unii chiar îl așteaptă – și sunt atenți, alții zic cultural că îl așteaptă, dar nu sunt atenți și serioși. Toți adorm pentru că Hristos întârzie. Toți sunt surprinși de glasul care anunță. Unii însă s-au pregătit,

ceilalți nu sunt într-o stare corespunzătoare, iar această nepregătire costă.

Aplicație exegetică 2: 1 Timotei 6.11-12 (13-16)

6-11 Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ταῦτα φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραότητα 6-12 ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως· ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθης καὶ ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων.

Σὺ δέ,
ὦ ἄνθρωπε
τοῦ Θεοῦ,
φεῦγε·
ταῦτα
δίωκε δὲ
δικαιοσύνην,
εὐσέβειαν,
πίστιν,
ἀγάπην,
ὑπομονήν,
πραότητα
ἀγωνίζου
τὸν ἀγῶνα
[τὸν] καλὸν
τῆς πίστεως·
ἐπιλαβοῦ
τῆς ζωῆς,
αἰωνίου
εἰς ἣν καὶ ἐκλήθης
καὶ ὡμολόγησας
τὴν ὁμολογίαν
[τὴν] καλὴν
ἐνώπιον μαρτύρων.
πολλῶν

Traducere preliminară:

Tu însă,
o, omule
al lui Dumnezeu,
fugi

de acestea
urmărește însă
neprihănirea (dreptatea)
evlavia,
credința,
dragostea,
răbdarea (perseverența),
blândețea
luptă-te
lupta
    cea bună
    a credinței
apucă (prinde, strânge bine, ține bine)
a vieții
    veșnice
    întru care și ai fost chemat
    și ai mărturisit
        mărturia
        cea bună
    înaintea martorilor
    cei mulți

Concepte de lămurit:

Tu însă, o, omule al lui Dumnezeu:

este o expresie generală, posibil parte dintr-o formulă folosită la ordinare sau reconfirmare în lucrare. Pavel putea spune, Tu, Timotee, etc. Așa că este posibil să adapteze o formulă de ordinare / confirmare la mesajul său către discipolul său, copilul lui în credință, Timotei, pastorul.

Fugi:

Realizează conexiunea cu textul anterior, este vorba de modul în care lucrătorul responsabil fuge de ispite și imoralitate.

Urmărește:

Prin contrast cu îndemnul de mai sus, Timotei este sfătuit să urmărească, să se țină de șase calități majore pentru viața lucrătorului creștin: neprihănire – credință și caracter drept, viață religioasă dreaptă și corectă – evlavie, credință, dragoste, răbdare, blândețe.

Luptă-te:

Se referă la lupta cea bună; construcția este similară mărturiei celei bune, din vs. 12. Se vede importanța de cuvânt cheie a adjectivului „bună”: lupta cea bună, mărturia cea bună. Viața lucrătorului creștin trebuie să aibă cele mai bune repere posibile.

Apucă:

Acest imperativ nu implică faptul că Timotei nu avea sau nu apucase deja viața veșnică. Ideea este să se țină strâns până la sfârșit de această viață veșnică. Pentru aceasta i se dau două motive: primul, a fost chemat la viață, deci să se țină strâns de ea; al doilea, trebuie să fie încurajat de faptul că altădată a mărturisit deschis credința și țelul vieții sale înaintea multor martori (încurajare prin rememorarea mărturiei trecute).

Ai mărturisit:

Ai mărturisit buna mărturie, ai confirmat buna confirmare. În greacă sunt două rădăcini lexicale diferite: *martureo*, *martus*, *marturia*, a mărturisi ca martor ocular, a certifica; și *homologeō*,

homologia, a confirma o convingere, un crez, a o exprima printr-o mărturie public. Textul are aici *kai homologesas ten kalen homologia*.

Mărturia cea bună:

O expresie prin paralelism cu lupta cea bună, din vs. 11. De asemenea apelul la mărturia trecută, la istorie, are loc și prin faptul că și Isus a adus o mărturie bună înaintea lui Pilat, vs. 14. Comparația cu mărturia lui Isus are menirea să-l încurajeze pe Timotei și transform și expresia mărturia cea bună, într-o expresie cheie. Întrebarea este în ce a constat mărturia cea bună a lui Isus înaintea lui Pilat, probabil a fost o mărturisire a identității divine și regale și a misiunii de mântuire. Cu alte cuvinte, cunoașterea identității de creștin este importantă pentru încurajarea lucrătorului creștin.

Traducere finală:

Dar, tu, omule al lui Dumnezeu, fugi de aceste ispite și urmărește în schimb caracterul drept, viața creștină dreaptă, credința, dragostea, perseverența, blândețea, luptă-te lupta cea bună a credinței, ține-te strâns de viața veșnică la care ai fost chemat și despre care ai mărturisit acea mărturie bună înaintea multor martori.

Ideea exegetică:

Pavel ca apostol, își încurajează discipolul, fiul în credință, în calitatea lui de slujitor al Domnului, prin patru porunci clare, prima, să se delimiteze de ispite și imoralitate, a doua să urmărească șase calități centrale în viața lucrătorului creștin (caracterul, viața practică, credința, dragostea, perseverența și blândețea), să lupte în continuare lupta bună a credinței, și să se țină cu tărie, până la capăt, de viața veșnică, aducându-și aminte că a fost chemat personal la această viață și că a dat întrecut o frumoasă mărturie despre ea, la înălțimea căreia trebuie să se păstreze și azi.

Idei de predică

Predica 1: Șase trăsături esențiale pentru un creștin, care trebuie urmărite cu pasiune, ca să trăiești o viață victorioasă.

Predica 2: Patru imperative majore ale lucrătorului creștin: fugi, urmărește, luptă, apucă.

Predica 3: Cele trei încurajări de bază ale creștinului în lucrarea sa: bazează-te pe identitatea de om al lui Dumnezeu, fii conștient de chemarea vieții veșnice și a lucrării, și păstrează memoria mărturiei bune din trecut ca să fii la înălțimea ei.

Aplicație exegetică 3: Epistola către Filimon

Cuvinte cheie:

desmios, 1, 9; *desmiois*: 10, 13.

splachna, 7, 9, 20.

achrestos, *euchrestos*, 11

onaimos, 20 (cf. Onesimos)

hypakouw, *akouw*

hos doulon, *huper doulon*, 16

anapauzo, 7, 20.

Date generale

Pavel era sau fusese în închisoare în momentul întâlnirii lui Onisim și al convertirii acestuia. Deasemeni, Pavel era destul de în vârstă la momentul scrierii (dacă a fost scrisă în anul 62-63, Pavel avea aproximativ 57 de ani – în ipoteza nașterii sale în jurul anului 5 d.H., cf. Filimon 9). Folosirea nuanțată a autorității sale pastorale amintește de 1-2 Corinteni, unde Pavel, de asemenea, se bazează pe faptul că este părintele spiritual, în credință, al credincioșilor de acolo. Este posibil ca epistola să fi fost scrisă prin intermediul unui secretar (cf. Filimon 19). Tema socială a relațiilor patroni - robi, centrală în epistolă, este o temă destul de des întâlnită în epistolele lui Pavel.

Epistola este destinată lui Filimon, locuitor al cetății Colose (Col. 4:9, 17) și, prin asociere, și Apfie (soția lui) și lui Arhip (fiul său). În casa lor din Colose fusese organizată o Biserică, iar Filimon este cunoscut drept un om care îi încurajează pe credincioși și le vine în ajutor la nevoie. Pavel scrie din Roma și în asociere cu această scrisoare apar aceleași personaje ca și în Coloseni (Timotei, Luca, Dima, Aristarh, Epafră). Este foarte probabil, astfel, ca Tihic să fi dus această scrisoare la Filimon și să fi mers, împreună cu el, și Onisim, toate întâmplându-se în aceeași perioadă cu scrierea scrisorii către Coloseni (60-61).

Onisim, în particular, este personajul cel mai „colorat” din această epistolă. El are existența cea mai tumultuoasă: se înțelege că a fost sclavul lui Filimon, că i-a adus pagubă (aparent, costisitoare) și că a fugit la Roma. Aici îl găsește Pavel și îl

convertește (de fapt, nu doar Onisim este un „copil în credință” al lui Pavel, născut în lanțuri, dar și Filimon își datorează credința tot lui Pavel, v. 19). Onisim este și prilejul unor interesante jocuri de cuvinte: *oninemi* – înseamnă a face o favoare, un bine (cf. 20), Pavel zice că altădată Onisim îi era nefolositor lui Filimon, *achrestos* (joc de cuvinte cu *achristos* – fără Hristos, necreștin și *achrestos* – nefolositor; cf. *chrestos* – bun, *christos* – Mesia, Hristos), dar acum a devenit *euchrestos* („folositor”, „într-adevăr bun”, expresie apropiată de cuvintele „bun creștin”, *euchristianos*, sau „bun de Hristos”, *euchristos*).

În același timp, Pavel îl numește „copilul meu, născut în lanțuri” și „inima mea” (sau „dragostea mea”, cf. vv. 10, 12).

După cum se poate observa, povestea neobișnuită a lui Onisim a fost cauza unei mari înduioșări a lui Pavel, în calitatea sa de mare apostol și evanghelist, întemnițat acum, dar încă binecuvântat în vestirea evangheliei, încât el folosește toată știința sa persuasivă ca să îi scrie lui Filimon și să mijlocească pentru Onisim.

Analiza epistolei:

PREZENTARE, 1-3:

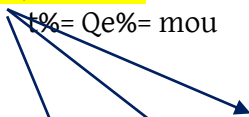
1 Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς Φιλίμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν 2 καὶ Ἀπφία τῇ ἀδελφῇ καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν καὶ τῇ κατ’ οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ, 3 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

RUGĂCIUNE INTRODUCTIVĂ, 4-7:

4 Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε μνεῖαν σου ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, 5 ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν, ἣν ἔχεις πρὸς τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, 6 ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ἡμῖν εἰς Χριστόν. 7 χαρὰν γὰρ πολλὴν ἔσχον καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπνυται διὰ σοῦ, ἀδελφέ.

4 Eu)xaristw=

t%= Qe%= mou

pa/ntote mnei/an sou

poiou/menoi

e)pi\ tw=n proseuxw=n mou,

5 a)kou/wn

sou

th\(\n a)ga/p\h

kai\

th\(\n pi/stin

h(\n e)/xeij

pro\j to\ \n Ku/rion 'Ihsou=n

kai\

ei)j pa/ntaj tou\j a(gi/ouj,

6 o(/pwj

h(koinwni/a th=j pi/stew/j sou

e)nergh\j **ge/nhtai**

e)n e)pignw/sei panto\j a)gaqou=

tou= e)n h(mi=n (en umin)

ei)j Xristo\ \n 'Ihsou=n.

7 xara\ \n ga\r

(e)/xomen)

e)/sxon

pollh\ \n

kai\ para\klhsin

e)pi\ t\$= a)ga/p\$ sou,

o(/ti ... a)nape/pautai

ta\ spla/gxna tw=n a(gi/wn

dia\ sou=, a)delfe/.

Observații de delimitare a textului:

Textul vs. 4-7 are individualitate și unitate ideatică, deoarece funcționează ca rugăciune introductivă.

Variantele de text sunt puține la număr:

vs.6: în noi / în voi (en hemin, en humin)

v.s 7. am avut – am / avem (eschon – echomen)

Prezenta analiză exegetică va lucra cu textul NA27: în noi; am (am avut).

Observații de analiză – structură a textului:

Textul se bazează pe două propoziții principale, cu subordonatele lor: vs. 4: Mulțumesc lui Dumnezeu (eucharisto) etc., și v.s 7: Am avut, astfel, bucurie (charan gar eschon), etc. Cele două predicate sunt arătate prin culoare galbenă.

Analiza frazei nr. 1:

4 Eu)xaristw=

Mulțumesc
t%= Qe%= mou
Dumnezeului meu
pa/ntote mnei/an sou
întotdeauna amintire de tine

o(/pwj (așa încât, la v. 6)

poiou/menoi

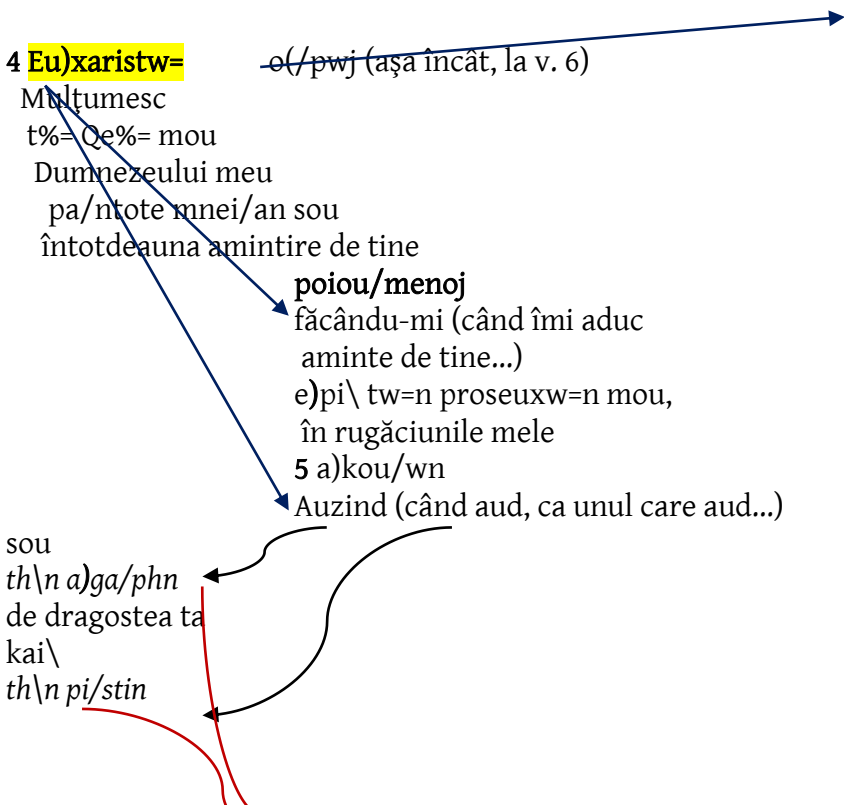
făcându-mi (când îmi aduc
aminte de tine...)

e)pi\ tw=n proseuxw=n mou,
în rugăciunile mele

5 a)kou/wn

Auzind (când aud, ca unul care aud...)

sou
th\n a)ga/phn
de dragostea ta
kai\
th\n pi/stin

și de credința (ta)

h(\n e)/xeij

pe care o ai (pe care le ai?... acord logic! Discuție: cum se raportează cele două la verbul „o ai”...)

pro\j to\ n Ku/rion 'Ihsou=n

în domnul Isus

kai\

și

ei)j pa/ntaj tou\j a(gi/ouj,

în (înspre) toți frații. (Discuție: are credință în Isus și în frați, sau cele două calități se raportează încrucișat: dragoste față de frați, credință în Isus? – structură în x, chistică; sau, a treia variantă: are dragoste și credință (credincioșie) și față de domnul Isus și față de frați).

6 o(/pwj

Așa încât (îi mulțumesc așa încât... sau îi mulțumesc în rugăciune așa încât... deci se poate traduce și „mă rog așa încât...”)

h(koinwni/a th=j pi/stew/j sou

participarea la credință a ta (participarea ta la credință; partea ta, părțășia ta, contribuția ta la viața de credință a Bisericii...)

e)nergh\j ge/nhtai

activă să devină (să devină practică, puternică, să se exprime practic, prin fapte)

e)n e)pignw/sei panto\j a)gaqou=

în cunoașterea întregului bine (sau: în cunoașterea tuturor lucrurilor bune; sau: așa încât să fie cunoscut tot binele...; atenție la felul în care se traduce prepoziția en).

tou= e)n h(mi=n (en umin)

cel (care se face) între noi / între voi

ei)j Xristo\ n 'Ihsou=n.

în Hristos Isus (prin credința lui Hristos,

prin credința în Hristos, spre lauda lui Hristos; din pricina lui Hristos; sau celor care sunt frați cu noi în Hristos)

Analiza frazei nr. 2:

7 xara\n ga\r
bucurie căci

e)/xomen
(avem)

e)/sxon

am – am avut

pollh\n

multă (adj. „multă” se aplică și bucuriei și
mângâierii sau doar mângâierii?)

kai\ para/klhsin

și mângâiere (sau: încurajare)

e)pi\ t\$= a)ga/p\$ sou,

cu privire la dragostea ta

o(/ti ... **a)nape/pautai**

că ... ai înviorat

ta\ spla/gxna tw=n a(gi/wn

inimile (viețile; sufletelor; lit. gr. intestinele,
stomacul) sfinților

dia\ sou=, a)delfe/.

prin tine, frate.

A. Traducere finală a pasajului:

Îi mulțumesc Dumnezeului meu întotdeauna în rugăciunile mele, când îmi aduc aminte de tine, ca unul care am auzit de dragostea și credința pe care le ai în Hristos Isus și pentru toți sfinții, și mă rog ca participarea ta la credință să ajungă puternică în fapte, astfel încât să fie cunoscute toate lucrurile bune care se fac între noi, prin credința în Hristos.

M-am bucurat și am fost încurajat mult cu privire la dragostea ta pentru că, frate, inimile credincioșilor au fost înviorate prin tine.

B. Exegeză:

B1. Ce spune textul:

Pavel își începe scrisoarea arătându-i lui Filimon că se bucură și se roagă pentru el din cauza calității credinței și dragostei pe care el le are pentru frați.

B2. Ce înseamnă ceea ce spune textul:

În felul acesta, Pavel, ca un bun păstor și mediator, își pregătește diplomatic și practic rugămintea privitoare la Onisim, sugerându-i lui Filimon că trebuie să continue în același fel cum a trăit până acum, demn de laudă, prin dragoste, credință și fapte bune (caracter practic).

B3. Mesaj exegetic:

În sine, formulare generată de sfatul către Filimon:

Un bun creștin care are întâmpină greutăți în relațiile cu ceilalți, trebuie să persevereze să fie cunoscut prin calitățile sale creștine, prin credință și dragoste, prin ajutor practic, ca să astfel să îi poată încuraja și înviora pe frați și să dea mărturie despre Hristos.

Formulare obiectivă care îl cuprinde și pe Pavel și pe Filimon (formulare care se plasează între exegeză și hermeneutică, între mesajul de atunci și semnificația sa astăzi):

Un bun păstor sau mediator va ști să încurajeze vindecarea relațiilor problematice prin sfătuire atentă, cu tact, cu respect cu accent pe valoarea continuității în dragoste, credință și fapte bune.

C. Comunicare:

C1. Homiletică

Exemplu:

Calitățile și răspunderea creștinului matur, când relațiile cu frații trebuie vindecate.

Introducere: exemplu de relație deteriorată. O greșeală îl nedreptățește pe cineva, îl păgubește. Frică și fugă pe deoparte, severitate, nemulțumire și răzbunare pe de cealaltă parte. Cine a greșit poate fi credincios sau nu (sau poate deveni credincios mai târziu, se poate pocăi mai târziu). Care este răspunsul creștin? Ce trebuie să fac cum trebuie să fiu? Întrebare importantă pentru tine, dacă ai o asemenea relație dificilă cu cineva. Întrebare importantă pentru tine dacă ești implicat într-o asemenea relație, ca mediator.

- a. Ca mediator fii înțelept, sensibil, cu tact, ferm.
- b. În calitate de parte vătămată, creștin fiind, înțelege că trebuie:
  - a. Să fii plin de dragoste, de credință, de fapte bune.
  - b. Să continui în aceste calități, cu perseverență.
  - c. Să știi că aceasta purtare este o cale majoră prin care poți aduce înviore în Biserică.
  - d. Să știi că printr-o purtare ca aceasta poți schimba comunitate, orașul, țara, lumea în care trăim.

Încheiere: Exemplu de relație reparată pe baza unor principii biblice.

C2. Emisiuni radio

Se poate imagina un interviu, o dezbatere. Introducerea se bazează pe un promo (sondaj la subiect, sau pe un subiect apropiat: importanța relațiilor, importanța împăcării; ce poate favoriza o împăcare; importanța tactului în mediere; cum ar fi Biserica dacă relațiile între credincioși ar fi relații frumoase, etc.).

C3. Emisiuni tv

Se poate imagina o masă rotundă, un talk-show, plecând de la niște imagini sau reportaje despre studii cu privire la caracterul distructiv al conflictelor sociale. Problematici familiale: „frate-frate, dar brânza este pe bani”. Problematici politice: „zidul

Berlinului”, „cortina de fier”. Problematici sociale: relații angajați – patroni. Se arată validitatea principiilor și a abordării lui Pavel în cazul Filimon – Onisim.

C4. Arte dramatice (scenete). O scenetă despre un mediator și problemele lui. Un dialog între Pavel și Filimon despre calitățile arătate altădată și pe care ar trebui să le confirme și acum. O scenetă istorică despre un conflict angajat-angajator în care angajatul se plânge că nu știe ce se întâmplă, dar șeful nu mai este același om ca altădată (eventual, și șeful se plânge la fel despre angajatul său).

C5. Artă grafică (pictură, desen, expoziții, etc.)

C6. Arte literare (poezie, nuvelă, roman)

APELUL ÎN FAVOAREA LUI ONISIM

8 Διὸ πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον 9 διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος πρεσβύτερος νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ· 10 παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς, Ὀνήσιμον, 11 τὸν ποτέ σοι ἄχρηστον νυνὶ δὲ [καὶ] σοὶ καὶ ἐμοὶ εὐχρηστον, 12 ὃν ἀνέπεμψά σοι, αὐτόν, τοῦτ' ἔστιν τὰ ἐμὰ σπλάγχνα· 13 ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἑμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου, 14 χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθὸν σου ἢ ἄλλὰ κατὰ ἐκούσιον. 15 τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς, 16 οὐκέτι ὡς δοῦλον ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσω δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν κυρίῳ.

17 Εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτόν ὡς ἐμέ. 18 εἰ δέ τι ἠδίκησέν σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγα. 19 ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι προσοφείλεις, 20 ναὶ ἀδελφέ, ἐγὼ σου ὀναίμην ἐν κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν Χριστῷ.

21 Πεποιθῶς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδῶς ὅτι καὶ ὑπὲρ ἃ λέγω ποιήσεις. 22 ἅμα δὲ καὶ ἐτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.

Idee exegetică a întregii epistole:

Pavel îi scrie lui Filimon cu tact diplomatic, cu autoritate politicos drapată – dar transparentă, cu dragoste nedisimulată, cu inteligență retorică, ca să îl accepte ca frate în Hristos, acum, pe Onisim (un fost rob care i-a adus neajunsuri în trecut).

Cu tact: diplomatic, retoric;

Cu autoritate: apostolică, de evanghelist, de vârstă, de suferință.

Cu dragoste: îl recomandă pe Onisim cu mare dragoste.

Cu inteligență: se raportează elegant la Filimon, ca la un om educat (jocuri de cuvinte, paralelisme, antiteze, subtilități).

Perspective hermeneutice (ce semnificație are textul biblic pentru cititorul de astăzi):

1. Cum să tratezi conflictele sociale și economice, între creștini patroni – angajați (creștini bogați și săraci, creștini vechi și creștini recenți, care au o istorie complicată), din perspectiva frăției în Hristos și a veșniciei răscumpărate.
  - Plata datoriilor este importantă, dar responsabilitatea unei comunități creștine noi depășește orizontul datoriilor economice.
  - Importanța mărturiei și acceptării reciproce.
  - Importanța acordării unei șanse reale celor de curând întorși la Hristos.
  - Importanța și responsabilitatea de patron.
2. Cum să înțelegi, ca Onisim, că a trăi pentru Hristos și a lucra în Biserică, înseamnă a avea și curajul de a rezolva aspectele negative ale trecutului.
3. Cum să înțelegi, ca Filimon, că întoarcerea și pocăința foștilor delincvenți este o posibilitate care trebuie tratată cu sensibilitate.

4. Cum să înțelegi, ca Pavel, că poți și trebuie să intervii în conflicte, cu dragoste, cu tact, prin identificare cu problemele oamenilor.
5. Cum să te porți, ca pastor, cu creștinii bogați.
6. Cum să te raportezi la creștinii tineri, care au un trecut problematic și au nevoie de o șansă.
7. Cum să iei în considerare că există principii biblice majore pe baza cărora poți interveni, în general, în problemele economice și sociale ale timpului tău.

SALUTĂRI

23 Ἀσπάζεται σε Ἐπαφῶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 24 Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου. 25 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν.

Salutările finale transmit ideea că în spatele scrisorii nu se află doar autoritatea lui Pavel, ci și cea a echipei sale, formate din Epafra, marcu, Aristarch, Demas și Luca. Prin ascultarea sa probabilă și de dorit, Filimon va continua să facă din această echipă lărgită care trăiește și lucrează spre slava lui Dumnezeu. Perspectiva apartenenței la acest grup care îl sprijină pe Pavel îi dă siguranța sporită a unei identități clare de lucrător creștin dedicat.

Aplicație exegetică 4: Epistola către galateni

Epistola către galateni

1

Salutări

¹Pavel, apostol trimis nu de oameni, nici numit printr-un om, ci de Isus Hristos și de Dumnezeu Tatăl, care L-a înviat din morți, ² eu și toți frații care sunt împreună cu mine, către bisericile din Galatia: vă dorim ³har și pace de la Dumnezeu, Tatăl nostru și de la Domnul Isus Hristos, ⁴ Cel care S-a dat pentru păcatele noastre ca să ne scoată din lumea rea^a de acum, după cum este voia lui Dumnezeu, Tatăl nostru. ⁵ A Lui să fie slava în vecii vecilor, amin!

Παῦλος, ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, **1-2** καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας: **1-3** χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, **1-4** τοῦ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος πονηροῦ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, **1-5** ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Rătăcirea galatenilor

^aLit.: „veacul rău”; sau: „veacul viclean”.

⁶ Sunt uimit că vă întoarceți atât de repede spre o altă evanghelie și că l-ați părăsit pe Cel care v-a chemat prin harul lui Hristos. ⁷ Nu că ar exista vreo altă evanghelie, dar sunt unii care vă tulbură și vor să strâmb^b evanghelia lui Hristos. ⁸ Dar, chiar dacă noi înșine sau un înger din cer v-ar vesti altceva decât v-am vestit noi, să fie dat pierzării!^c ⁹ Așa cum v-am mai spus, vă zic încă o dată: dacă cineva vă vestește altceva decât ceea ce ați primit, să fie dat pierzării! ¹⁰ A cui bunăvoință o caut eu acum, a oamenilor sau a lui Dumnezeu? Sau încerc, poate, să plac oamenilor? Dacă le-aș fi făcut oamenilor pe plac, nu aș mai fi fost robul lui Hristos...

1-6 Θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, **1-7** ὁ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινές εἰσιν οἱ ταρασσοντες ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. **1-8** ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. **1-9** ὡς προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω· εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. **1-10** ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν Θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ γὰρ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην.

Convertirea și apostolatul lui Pavel

¹¹ Fraților, vă aduc la cunoștință că evanghelia pe care v-am vestit-o^d nu este conform gândirii oamenești^e, ¹² fiindcă nu am primit-o de la vreun om, nici nu m-a învățat vreun om despre ea, ci o am prin revelația lui Isus Hristos.^f

¹³ Ați auzit, dar, cum mă purtam altădată în iudaism: cum persecutam peste măsură Biserica lui Dumnezeu și o distrugeam, ¹⁴ și cât de învățat eram în iudaism încât îi întreceam pe mulți din

^bLit.: „să răstoarne”.

^cLit.: „anatema”: cuvânt grecesc care înseamnă „blestemat”, „demn de a fi respins, de refuzat”.

^dLit.: „cu care ați fost evanghelizați de către mine”.

^eLit.: „nu este potrivit oamenilor”.

^fSau: „revelarea lui Isus Hristos”.

cei de-o vârstă cu mine^g, cum eram peste măsură de zelos pentru tradiția primită de la strămoșii mei.

1-11 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστι κατὰ ἄνθρωπον· **1-12** οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτὸ οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. **1-13** Ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπόρθουν αὐτήν, **1-14** καὶ προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτῆς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων.

¹⁵ Dar atunci când a considerat Dumnezeu că este bine, El care m-a ales din trupul mamei mele (din pântecul mamei mele) și m-a chemat prin harul lui, ¹⁶ să mi-l descopere pe Fiul Său^h ca să-l vestesc Neamurilor, atunci nu am cerut nici un sfat de la oameni, imediat,ⁱ ¹⁷ nici nu m-am dus la Ierusalim la cei care erau apostoli înainte de mine, ci am plecat în Arabia și doar mai târziu m-am întors în Damasc.

1-15 Ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ **1-16** ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι, **1-17** οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν. **1-18** Ἐπειτα μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι Πέτρον, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε·

¹⁸ Abia după trei ani m-am dus la Ierusalim ca să-l cunosc pe Chefa și am rămas la el cincisprezece zile. ¹⁹ Nu m-am întâlnit cu nici un alt apostol, în afară de Iacov, fratele Domnului. ²⁰ Ce vă scriu, iată, vă scriu înaintea lui Dumnezeu, și nu mint. ²¹ După aceea am plecat în ținuturile Siriei și Ciliciei, ²² și bisericile lui Hristos din Iudeea nu m-au cunoscut în persoană (am rămas necunoscut la înfățișare). ²³ Ele doar auziseră despre mine,

^gLit.: „din generația mea”.

^hLit.: „să Îl descopere pe Fiul Său în mine”.

ⁱLit.: „nu m-am sfătuit cu carnea și sângele”.

pentru că așa mergea vorba (cum se zicea): „cel care ne persecuta altădată vestește acum credința pe care ieri o distrugea”²⁴ și, astfel, îl glorificau pe Dumnezeu din cauza mea¹.

1-19 ἔτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. **1-20** ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι. **1-21** ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας. **1-22** ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ. **1-23** μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτε νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἣν ποτε ἐπόρθει, **1-24** καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν Θεόν.

2

Întâlnirea lui Pavel cu apostolii

¹După paisprezece ani, am urcat din nou la Ierusalim, împreună cu Barnaba, luându-l cu mine și pe Tit. ²M-am dus însă acolo din pricina unei revelații și le-am prezentat Evanghelia pe care o predic Neamurilor doar celor mai de seamă dintre ei - între patru ochi,^k ca nu cumva să alerg sau să fi alergat în zadar. ³Și nici măcar Tit, care era împreună cu mine și care era grec, nu a fost obligat să fie circumcis, ⁴așa cum cereau frații prefăcuți, care se strecuraseră printre noi ca să ne pândească¹ libertatea pe care o avem în Isus Hristos și să ne supună robiei. ⁵Nu le-am cedat nici măcar o clipă, pentru ca adevărul Evangheliei să rămână cu voi pentru totdeauna.

Ἔπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ Βαρνάβα, συμπαραλαβὼν καὶ Τίτον. **2-2** ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν· καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσι, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσι, μήπως εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον. **2-3** ἀλλ' οὐδὲ Τίτος ὁ σὺν ἐμοί, Ἕλλην ὢν, ἠναγκάσθη περιτμηθῆναι, **2-4** διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδέλφους, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπεῖσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσωσιν. **2-5** οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ

^jLit.: „în mine”.

^kLit.: „doar celor de seamă - la ei înșiși”

¹Sau: „spioneze”.

εὐαγγελίου διαμείνη πρὸς ὑμᾶς.

⁶Iar cei socotiți importanți - orice ar fi fost ei vreodată, nu mă interesează, căci Dumnezeu nu se uită la fața oamenilor - ei, cei mai de seamă, zic, nu mi-au adăugat nimic. ⁷Dimpotrivă, au văzut că mie mi-a fost încredințată Evanghelia pentru cei necircumciși, după cum lui Petru i-a fost încredințată pentru cei circumciși, ⁸ - fiindcă Acela care a lucrat prin Petru în misiunea pentru cei circumciși a lucrat și prin mine pentru Neamuri. ⁹Și chiar ei, Iacov, Chefa și Ioan, cei priviți drept stâlpi ai Bisericii, după ce au cunoscut harul care îmi fusese dat, ne-au asigurat pe mine și pe Barnaba că ne sprijină^m să mergem la Neamuri, în timp ce ei merg cei circumciși. ¹⁰Au cerut doar să ne aducem aminte de cei săraci și așa m-am și străduit să fac.

2-6 ἀπό δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι, ὁποῖοί ποτε ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει· πρόσωπον Θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει· ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδέν προσανέθεντο, **2-7** ἀλλὰ τοῦναντίον ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς· **2-8** ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη· **2-9** καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομὴν· **2-10** μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.

Confruntarea dintre Pavel și Petru

¹¹Dar când a venit Chefa în Antiohia, l-am înfruntat pe față, pentru că merita să fie mustrat; ¹²fiindcă înainte de a ajunge acolo unii din partea lui Iacov, Petru obișnuia să stea la masă cu cei dintre păgâni; însă când au venit aceia, el a început să se ferească și să stea deoparte, temându-se de cei circumciși. ¹³Iar ceilalți iudei au devenit și ei oameni cu două fețe, astfel încât până și Barnaba a fost atras în prefăcătoria lor.

2-11 Ὅτε δὲ ἦλθε Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῶ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. **2-12** πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινὰς

^mLit.: „ne-au dat mâna dreaptă de însoțire”.

ἀπὸ Ἰακώβου μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλε καὶ ἀφώριζεν ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. **2-13** καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.

¹⁴ Când am văzut că ei nu se poartă drept și după adevărul evangheliei, i-am spus lui Chefa de față cu toți: „Dacă tu, care ești iudeu, trăiești ca Neamurile și nu ca iudeii, de ce mai obligi Neamurile să devină iudeiⁿ?”

2-14 ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Πέτρῳ ἔμπροσθεν πάντων· εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἐθνικῶς ζῆς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ἰουδαΐζειν;

Mântuirea prin credința în Hristos

¹⁵ Noi suntem iudei din natura noastră (prin naștere) și nu păcătoși dintre Neamuri. ¹⁶ Știm însă că nici un om nu ajunge drept prin faptele Legii, ci prin credința^o în Isus Hristos și, de aceea, am crezut și noi în Hristos Isus, ca să fim făcuți drepti prin credința în Hristos și nu prin faptele Legii, pentru că prin faptele Legii nimeni nu va fi făcut drept.

2-15 Ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, **2-16** εἰδότες δὲ ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, διότι οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σὰρξ.

¹⁷ Dar dacă noi, căutând să ajungem drepti în Hristos, am fost găsiți că suntem noi înșine păcătoși, înseamnă oare că Hristos este slujitor al păcatului? Nicidecum! ¹⁸ Pentru că dacă zidesc din nou ceea ce am dărâmat, mă dovedesc ca unul care încalcă Legea. ¹⁹ Pentru că eu, prin Lege, am murit față de Lege ca să trăiesc cu^p Dumnezeu. Am fost răstignit împreună cu Hristos; ²⁰ și nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine. Iar ceea ce trăiesc

ⁿLit.: „să se iudaizeze”.

^oLit.: „din credința”.

^pSau: „pentru Dumnezeu”.

acum în trup, trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Cel care m-a iubit și S-a dat pe Sine pentru mine. ²¹ Eu nu nesocotesc harul lui Dumnezeu: dacă dreptatea ar veni prin Lege, atunci Hristos a murit în zadar!

2-17 εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοὶ, ἄρα Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο. **2-18** εἰ γὰρ ἂ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἑμαυτὸν συνίστημι. **2-19** ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα Θεῷ ζήσω. **2-20** Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἔμοι Χριστός· ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῆ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. **2-21** Οὐκ ἄθετῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.

3

Legea și credința

¹O, galateni fără minte, cine v-a vrăjit pe voi, căroră v-a fost vestit^q Isus Hristos cel răstignit? ² Doar atât aș vrea să știu de la voi: datorită faptelor Legii ați primit voi Duhul sau pentru că ați ascultat cuvântul credinței? ³ Chiar atât de fără de minte sunteți? Ce ați început în Duhul, acum încheiați prin lucrurile trupului? ⁴ Degeaba ați suferit atâtea? - dacă nu cumva chiar a fost degeaba! ⁵ Cel care vă dă Duhul și face minuni între voi le face oare din cauza faptelor Legii sau din cauza cuvântului credinței? ⁶ Priviți, de exemplu^s, la Avraam: el a crezut în Dumnezeu și credința este cea care i-a fost socotită ca dreptate.

ᾠ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανε τῆ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι, οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος; **3-2** τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν· ἐξ ἔργων νόμου τὸ Πνεῦμα ἐλάβετε ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; **3-3** οὕτως ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξάμενοι πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; **3-4** τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ; **3-5** εἶ γε καὶ εἰκῆ· ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ Πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου ἢ ἐξ

^qLit.: „înaintea ochilor căroră a fost zugrăvit”

^rLit.: „prin trup”; adică: „prin circumcizie”.

^sLit.: „după cum și”.

ἀκοῆς πίστεως; 3-6 καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσε τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

⁷ Să știți dar, că aceia care cred sunt fiii lui Avraam. ⁸ Iar Scriptura, înțelegând mai dinainte că Dumnezeu va face drepte Neamurile prin credință, i-a vestit mai dinainte lui Avraam: *În tine vor fi binecuvântate toate Neamurile.* ⁹ Deci, cei care cred sunt binecuvântați împreună cu Avraam cel credincios. ¹⁰ Însă toți cei care se încred în faptele Legii sunt sub blestem, căci este scris: *Blestemat este oricine nu stăruie în toate cele scrise în cartea Legii, ca să le împlinescă.*

3-7 Γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. **3-8** προῖδοῦσα δὲ ἡ γραφή ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ τὰ ἔθνη ὁ Θεός, προευηγγελίστατο τῷ Ἀβραάμ ὅτι ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. **3-9** ὥστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. **3-10** Ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσίν, ὑπὸ κατάραν εἰσὶ· γέγραπται γάρ· ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποιῆσαι αὐτά.

¹¹ Iar faptul că prin Lege nimeni nu devine drept înaintea lui Dumnezeu este clar, deoarece: *cel drept va trăi prin credință.*

¹² Legea însă nu se bazează pe credință, ci pe cuvintele: *cel care face aceste lucruri va trăi prin ele.* ¹³ Hristos ne-a răscumpărat din blestemul Legii, făcându-Se blestem pentru noi, deoarece este scris: *Blestemat este orice om atârnat pe lemn,* ¹⁴ pentru ca, prin Hristos Isus, binecuvântarea vestită lui Avraam să vină la Neamuri, să primim făgăduința Duhului prin credință.

3-11 ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται παρὰ τῷ Θεῷ, δῆλον· ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. **3-12** ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. **3-13** Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα· γέγραπται γάρ· ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμᾶμενος ἐπὶ ξύλου, **3-14** ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραάμ γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.

Relația dintre Lege și făgăduință

¹⁵ Fraților, vorbesc ca un om: până și un legământ între oameni,

odată încheiat, nu mai poate fi anulat și nu se mai poate adăuga nimic la el. ¹⁶ Iar făgăduințele au fost rostite pentru Avraam și Urmașul^t său. Nu zice: și *urmașilor*^u, ca și cum ar vorbi despre mai mulți, ci doar despre unul singur: și *Urmașului tău*, care este Hristos. ¹⁷ Ce vreau să spun? Legea venită după patru sute treizeci de ani nu poate anula legământul încheiat mai dinainte de către Dumnezeu, așa încât făgăduința să fie desființată. ¹⁸ Dacă moștenirea vine prin Lege, nu mai vine prin făgăduință; iar lui Avraam Dumnezeu i-a dăruit-o prin făgăduință.

3-15 Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω· ὅμως ἀνθρώπου κεκυρωμένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται. **3-16** τῷ δὲ Ἀβραάμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει, καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἐνός, καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός. **3-17** τοῦτο δὲ λέγω· διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς Χριστὸν ὁ μετὰ ἔτη τετρακόσια καὶ τριάκοντα γεγονώς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. **3-18** εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἢ κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ Θεός.

¹⁹ Atunci, pentru ce a fost dată Legea? Ea a fost adăugată din cauza încălcărilor de Lege, până când avea să vină Urmașul căruia i s-a dat făgăduința. A fost dată prin îngeri în mâna unui mijlocitor. ²⁰ Mijlocitorul nu este doar al unei singure părți, Dumnezeu însă, este Unul.

3-19 Τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγγελται, διαταγεὶς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου. **3-20** ὁ δὲ μεσίτης ἐνός οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ Θεὸς εἷς ἐστιν.

²¹ Este oare Legea împotriva făgăduințelor lui Dumnezeu? În nici un fel! Dacă s-ar fi dat o Lege în stare să dea viața, într-adevăr dreptatea ar fi venit prin Lege. ²² Scriptura însă le-a închis pe toate sub păcat, pentru ca făgăduința să fie dată prin credința în Isus Hristos, celor care cred. ²³ Înainte de venirea credinței noi eram păziți sub Lege, închiși în vederea credinței care avea să fie revelată. ²⁴ Astfel Legea ne-a fost un pedagog spre Hristos ca să

^tLit.: „Sămânța”.

^uLit.: „semintelor”.

fim îndreptățiți prin credință.²⁵ Odată ce a venit credința nu mai suntem sub acest pedagog.

3-21 ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἂν ἐκ νόμου ἦν ἡ δικαιοσύνη· **3-22** ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφή τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσι. **3-23** Πρὸ δὲ τοῦ ἔλθειν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα συγκεκλεισμένοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι. **3-24** ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν· **3-25** ἔλθουσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἔσμεν.

Fiii lui Dumnezeu

²⁶ Căci toți sunteți fiii lui Dumnezeu prin credință în Isus Hristos, ²⁷ pentru că cei care ați fost botezați în Hristos, v-ați îmbrăcat în Hristos. ²⁸ Nu mai este nici iudeu nici grec, nu mai este nici rob nici liber, nu mai este nici bărbat nici femeie, pentru că voi toți sunteți unul^v în Hristos Isus. ²⁹ Căci dacă sunteți ai lui Hristos, sunteți și voi Urmașul lui Avraam, moștenitori potrivit făgăduinței.

3-26 πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· **3-27** ὅσοι γὰρ εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ἐνεδύσασθε. **3-28** οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἑλλήν, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. **3-29** εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραάμ σπέρμα ἐστέ καὶ κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

4

¹ Vă spun, deci, că atâta vreme cât moștenitorul este copil, nu se deosebește cu nimic de un rob, chiar dacă este stăpân peste toate, ² ci este sub tutori și administratori, până la vremea hotărâtă de tatăl său. ³ La fel și noi, când eram copii, eram sub robia forțelor și superstițiilor^w lumii.

Ἀέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει δούλου, κύριος πάντων ὢν, **4-2** ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶ καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός. **4-3** οὕτω

^vAdică: „urmașul”.

^wGr.: „stoicheia”; elemente naturii și credințele legate de ele.

καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι·

⁴ Dar când s-a împlinit timpul hotărât, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege, ⁵ ca să-i răscumpere pe cei care erau sub Lege, și să primim înfierea. ⁶ Și pentru că sunteți fii, Dumnezeu L-a trimis în inimile noastre pe Duhul Fiului Său, care strigă: „Abba!”, adică „Tată!” ⁷ Așadar, nu mai ești rob, ci fiu, iar dacă ești fiu, ești și moștenitor al lui Dumnezeu prin harul Lui. ^x

4-4 ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, 4-5 ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν. 4-6 Ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κρᾶζον· ἀββᾶ ὁ πατήρ. 4-7 ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἶ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος Θεοῦ διὰ Χριστοῦ.

Sfaturi și întrebări pentru galateni

⁸ Altădată, atunci când nu-l cunoșteți pe Dumnezeu, slujați celor care, prin firea lor, nu sunt dumnezei. ⁹ Dar acum, după ce L-ați cunoscut pe Dumnezeu, sau mai bine zis după ce ați fost cunoscuți de El, cum de vă mai întoarceți la forțele neputincioase și sărace ale lumii, și vreți să le slujiți din nou? ¹⁰ Voi țineți zile, luni, anotimpuri și ani. ¹¹ Mă tem să nu mă fi trudit degeaba cu voi.

4-8 Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες Θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς μὴ φύσει οὕσι θεοῖς· 4-9 νῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεύειν θέλετε; 4-10 ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς! 4-11 φοβοῦμαι ὑμᾶς μήπως εἰκῆ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.

¹² Fraților, vă rog, fiți așa cum sunt eu, căci și eu sunt la fel ca voi!

^xlit. prin Dumnezeu În alte manuscrise moștenitor al lui Dumnezeu prin Hristos sau moștenitor al lui Dumnezeu și împreună moștenitor cu Hristos.

Nu m-ați nedreptățit cu nimic. ¹³ Ci știți că într-o stare de slăbiciune trupeză v-am vestit evanghelia prima oară, ¹⁴ și față de ceea ce era în trupul meu o încercare pentru voi, nu ați arătat nici dispreț, nici dezgust. Dimpotrivă, m-ați primit ca pe un înger al lui Dumnezeu, ca pe Hristos Isus. ¹⁵ Unde este, așadar, bucuria voastră? Vă mărturisesc că dacă s-ar fi putut v-ați fi scos până și ochii din cap și mi i-ați fi dat. ¹⁶ Oare am ajuns acum vrăjmașul vostru pentru că v-am spus adevărul?

4-12 Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι ὑμῶν, οὐδέν με ἠδικήσατε. **4-13** οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον, **4-14** καὶ τὸν πειρασμόν μου τὸν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλ' ὡς ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν. **4-15** τίς οὖν ἦν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι εἰ δυνατὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορούσαντες ἂν ἐδώκατέ μοι. **4-16** ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν;

¹⁷ Ei vă slujesc zelos, dar nu cu un zel bun^a, ci vor să vă rupă de mine ca să îi slujiți pe ei cu zel. ¹⁸ Este bine să lucrați cu zel în cele bune întotdeauna, nu doar când sunt eu cu voi. ¹⁹ Copiii mei, pentru care sufăr din nou durerile nașterii, până când Hristos va lua chip în voi, ²⁰ cum aș vrea să fiu acum la voi, să-mi schimb tonul, fiindcă nu mai înțeleg^b ce se întâmplă cu voi!

4-17 ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλεῖσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. **4-18** καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι ἐν καλῶ πάντοτε καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς ὑμᾶς, **4-19** τεκνία μου, οὐς πάλιν ὠδίνω, ἄχρισ οὗ μορφωθῆ Χριστὸς ἐν ὑμῖν! **4-20** ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.

Alegoria cu privire la Sara și Agar

²¹ Spuneți-mi, voi, care vreți să fiți sub Lege, nu auziți ce zice Legea? ²² Căci este scris că Avraam a avut doi fii: unul de la femeia roabă și unul de la femeia liberă. ²³ Dar cel născut din femeia roabă s-a născut simplu, ca orice om, pe când cel din femeia

^aLit.: „nu bine”.

^bLit.: „mă întreb”.

liberă, s-a născut prin făgăduință.²⁴ Acestea au un înțeles alegoric pentru că reprezintă două legăminte. Agar este legământul de pe muntele Sinai, care naște pentru robie,²⁵ căci Agar este muntele Sinai din Arabia și corespunde Ierusalimului de acum, care este în robie împreună cu copiii săi.²⁶ Iar femeia liberă este Ierusalimul de sus; acesta este mama noastră.

4-21 Λέγετέ μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι· τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; **4-22** γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἓνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. **4-23** ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας διὰ τῆς ἐπαγγελίας. **4-24** ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα. αὗται γὰρ εἰσι δύο διαθήκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν γεννώσα, ἥτις ἐστὶν Ἄγαρ· **4-25** τὸ γὰρ Ἄγαρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλήμ, δουλεῦει δὲ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς **4-26** ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλήμ ἐλευθέρᾳ ἐστίν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν.

²⁷ Căci este scris:

Bucură-te, tu, cea stearpă, care nu naști,
izbucnește de bucurie și strigă,
tu, care nu ai cunoscut durerile nașterii,
căci sunt mai mulți copiii celei părăsite
decât ai celei care are bărbat.

4-27 γέγραπται γάρ
εὐφράνθητι στεῖρα ἢ οὐ τίκτουςα,
ῥῆξον καὶ βόησον οὐκ ὠδίνουσα·
ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου
μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.

²⁸ Iar voi, fraților, sunteți copii ai făgăduinței, ca Isaac.²⁹ Dar așa cum atunci cel născut simplu, trupește,^c îl prigonea pe cel născut prin Duhul,^d la fel se întâmplă și acum.³⁰ Dar ce spune Scriptura? *Alung-o pe femeia roabă și pe fiul ei, căci fiul roabei nu va moșteni împreună cu fiul celei libere.*³¹ De aceea, fraților, nu suntem copiii femeii roabe, ci ai celei libere.

^cdupă trup.

^dlit.: după Duh.

4-28 ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν. 4-29 ἀλλ' ὡσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκε τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτω καὶ νῦν. 4-30 ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; ἔκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ μὴ γὰρ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας. 4-31 Ἄρα, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν παιδίσκης τέκνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.

5

¹Hristos ne-a eliberat ca să fim liberi; rămâneți, așadar, tari și nu luați din nou jugul robiei.

Înțelegerea libertății creștine

²Iată, eu, Pavel, vă spun că dacă vă circumcideți, Hristos nu vă folosește la nimic. ³Și încă o dată, o spun deschis oricărui om care se circumcide: trebuie să împlinească toată Legea. ⁴Voi, care căutați să deveniți drepti prin Lege, v-ați despărțit de Hristos, ați căzut din har - ⁵pe când noi așteptăm cu nădejde, în Duhul, dreptatea care vine din credință. ⁶Căci în Hristos Isus nu are putere nici circumcizia, nici lipsa ei, ci credința care lucrează prin iubire.

Τῆ ἐλευθερίᾳ οὖν, ἧ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε. 5-2 Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει 5-3 μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. 5-4 κατηγορήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξέπεσατε· 5-5 ἡμεῖς γὰρ Πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. 5-6 ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.

⁷Voi mergeați foarte bine: cine v-a oprit ca să mai credeți în adevăr? ⁸Puterea lor de convingere^e nu vine de la Cel care v-a chemat. ⁹Doar puțină drojdie dospește tot aluatul. ¹⁰Eu sunt convins în Domnul, despre voi, că nu veți gândi altfel: iar cel care vă tulbură, va suferi pedeapsa, oricine ar fi el. ¹¹Fraților, dacă eu încă mai vestesc circumcizia, atunci de ce mai sunt prigonit? Ar însemna că piatra de poticnire a crucii a fost înlăturată. ¹²Mai

^eLit.: „convingerea.”

bine s-ar tăia odată de tot cei ce vă tulbură!

5-7 Ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψε τῆ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; 5-8 ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. 5-9 μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. 5-10 ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταράσσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρῖμα, ὅστις ἂν ᾖ. 5-11 ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. 5-12 ὄφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.

¹³ Voi însă, fraților, ați fost chemați la libertate. Numai nu faceți din această libertate un prilej să slujiți trupului, ci slujiți-vă prin iubire unii pe alții. ¹⁴ Căci toată Legea se cuprinde într-o singură poruncă: *Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși!* ¹⁵ Dar dacă vă mușcați unul pe altul și vă mâncați între voi, vedeți să nu vă distrugeți unii pe alții!

5-13 Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῆ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις. 5-14 ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πληροῦται, ἐν τῷ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 5-15 εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.

Faptele păcătoase și rodul Duhului

¹⁶ Așadar vă spun: umblați în Duhul și nu împliniți poftele trupului! ¹⁷ Fiindcă trupul pofteste împotriva Duhului, iar Duhul împotriva trupului, se împotrivesc unul altuia și vă împiedică să faceți ceea ce doriți. ¹⁸ Iar dacă sunteți conduși de Duhul Sfânt, nu sunteți sub Lege.

5-16 Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε. 5-17 ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκὸς· ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἂ ἂν θέλητε ταῦτα ποιῆτε. 5-18 εἰ δὲ Πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἔστε ὑπὸ νόμον.

¹⁹ Și faptele trupului sunt cunoscute: desfrânarea, necurăția, destrăbălarea, ²⁰ idolatria, vrăjitoria, dușmănia, cearta, gelozia, mâniile, ambițiile egoiste, dezbinările, ereziile, ²¹ invidiile, bețiile, orgiile și altele asemănătoare cu acestea. Vă spun dinainte, după cum v-am mai spus: cei care fac astfel de fapte nu vor moșteni

Împărăția lui Dumnezeu.

5-19 φανερά δέ ἐστι τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστι μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, 5-20 εἰδωλολατρία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρεις, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθεΐαι, διχοστασίαι, αἰρέσεις, 5-21 φθόνοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν καθὼς καὶ προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.

²² Iar rodul Duhului este iubirea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, binefacerea, credința, ²³ blândețea, înfrânarea. Împotriva acestora nu există nici o lege. ²⁴ Iar cei care sunt ai lui Hristos Isus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și poftetele. ²⁵ Dacă trăim datorită Duhului, în Duhul să și umblăm! ²⁶ Să nu fim mândri, provocându-ne unii pe alții și invidiindu-ne unii pe alții.

5-22 ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, 5-23 πραότης, ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος. 5-24 οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. 5-25 Εἰ ζῶμεν Πνεύματι, Πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. 5-26 μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθοноῦντες.

6

Relațiile dintre creștini

¹ Fraților, chiar dacă un om a greșit, voi, cei duhovnicești, aduceți-l înapoi cu duhul blândeții, păzindu-se fiecare să nu fie ispitit. ² Purtați-vă greutățile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos. ³ Căci dacă i se pare cuiva că este cineva, cu toate că nu e, se înșeală. ⁴ Fiecare să-și cântărească faptele și să se laude doar cu sine, nu cu altul, ⁵ pentru că fiecare își va purta propria lui povară.

Ἄδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. 6-2 ἀλλήλων

τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ 6-3 εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι μηδὲν ὦν, ἑαυτὸν φρεναπατᾶ. 6-4 τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἔξει καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον· 6-5 ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.

⁶Cel ce învață^f cuvântul Domnului să dea celui ce-l învață^g din toate bunurile sale. ⁷Nu vă amăgiți: Dumnezeu nu poate fi batjocorit. Ceea ce seamănă omul, aceea va și secera. ⁸Pentru că cel ce seamănă în trupul lui, din trup va secera stricăciune, iar cel ce seamănă în Duhul, din Duh va secera viața veșnică. ⁹Să nu încetăm să facem binele, pentru că noi, cei ce vom răbda până la sfârșit, vom secera la vremea potrivită. ¹⁰Deci acum, cât mai avem timp, să facem bine tuturor și mai ales celor ce sunt de-o credință cu noi.

6-6 Κοινωνεῖτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. 6-7 Μὴ πλανᾶσθε, Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται· ὁ γὰρ ἐὰν σπεῖρη ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει· 6-8 ὅτι ὁ σπεύρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπεύρων εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. 6-9 τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν· καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ ἐκλυόμενοι. 6-10 Ἔρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.

Îndemnuri finale

¹¹Vedeți cu ce fel de litere v-am scris, cu însăși mâna mea. ¹²Cei care vor să se laude cu trupul vostru vă silesc să vă circumcideți numai ca să nu fie ei prizoniți pentru crucea lui Hristos. ¹³Pentru că nici măcar ei, cei circumciși, nu păzesc Legea, ci vor să vă circumcideți voi, ca să se mândrească ei cu trupul vostru.

6-11 Ἴδετε πηλίκους ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. 6-12 ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ διώκωνται. 6-13 οὐδὲ γὰρ οἱ περιτετμημένοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουν, ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκί

^fLit.: „catehumenul”.

^gLit.: „catehetului”.

καυχῆσονται.

¹⁴ În ce mă privește, eu nu mă voi lăuda^h cu nimic, doar cu crucea Domnului nostru Isus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine și eu pentru lume. ¹⁵ Căci nici circumcizia, nici lipsa ei nu înseamnă nimic, ci să fii o făptură nouă. ¹⁶ Și pentru cei ce vor păzi regula aceasta, pacea și mila să fie peste ei și peste Israelul lui Dumnezeu.

6-14 ἐμοί δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ. **6-15** ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. **6-16** καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνην ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ.

¹⁷ De acum înainte nimeni să nu mă mai necăjească, pentru că eu port semnele lui Isus în trupul meu. ¹⁸ Fraților, harul Domnului nostru Isus Hristos să fie cu duhul vostru! Amin.

6-17 Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω. **6-18** Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν.

^hLit.: „să nu existe lăudare”.

Aplicație exegetică 5: Rugăciunea „Tatăl nostru”

Verificați că ați înțeles bine textul în contextul și co-textul său, că stăpâniți vocabularul textului, sensurile cuvintelor (Mt. 6. 9-13; cf. Lc. 11.2-4).

Co-text: Predica de pe munte. Isus dă învățături ca un al doilea Moise;

6-9 ou]twv oujn proseucesqe u]meiv|

Pater h]mwn o] ejn toiv oujranoiv
a]giasqhtw to ojnoma sou
Tatăl nostru, care (ești) în ceruri,
Fie sfințit numele Tău.

- Discutați importanța apelativului „tată”. Cine l-a mai numit așa pe Dumnezeu în Biblie? Dar în istoria iudaismului? Nume posibile: creator, Dumnezeu al oștirilor, etc.
- Discutați importanța pronumelui: nostru. De ce Isus nu zice „tatăl meu”? Sau de ce nu folosește alt atribut: „tată al părinților noștri”, „tatăl poporului nostru Israel”, etc.
- Care sunt conotațiile propoziției subordonate adjectivale: „care ești în ceruri”. Este o precizare de localizare, de calitate? Este o metaforă poetică? Unde este Dumnezeu?
- Ce înseamnă „fie sfințit Numele Tău”? Cine să îl sfințească și cum? Se face vreo trimitere (referință) la VT? Despre care Nume este vorba?

6-10 ejlqetw h] basileia sou

Genhqhtw to qelhma sou,
w]v ejn oujranw] kai ejpi thv ghv

Să vină împărăția Ta, să se facă voia ta, ca în ceruri la fel și pe pământ.

- Despre care împărăție este vorba: despre Israel, despre Biserică, despre o împărăție universală, cosmică? De unde

să vină? Unde să ajungă și când? Trebuie cineva să o aducă?

- b. Ce înseamnă „să se facă” (să se împlinescă, să se practice)? Unde se face voia lui Dumnezeu în cer? Cum se face acolo voia lui ? Unde este cerul? Există și locuri unde nu se face voia lui Dumnezeu?
- c. Ce înseamnă ca voia lui Dumnezeu să se facă și pe pământ la fel ca în ceruri, ce schimbări implică acest lucru?
- d. Se referă această expresie „ca în cer la fel și pe pământ” la unitatea cosmică a lumii? Ce planuri are Dumnezeu pentru lumea creată?

6-11 ton ajrton hJmwn ton ejpiousion
dov hJmin shmeron

Pâinea noastră cea spre ființare, dă-ne-o nouă astăzi.

- a. Ce simbolizează cuvintele „pâinea noastră”?
- b. Ce înseamnă „spre ființare”? Înseamnă „necesară existenței”? De ce s-a tradus „cea de toate zilele”?

6-12 kai ajfev hJmin ta ojfeilhmata hJmwn

wJv kai hJmeiv ajfiemen toiv ojfeiletaiv hJmwn

și ne iartă nouă greșelile noastre, după cum și noi iertăm greșelilor noștri.

- a. Ce înseamnă „greșeli”, „datorii”? De ce nu spune „păcate” ca în textul din Luca?
- b. Ce înseamnă paralelismul „după cum, precum” dintre acest verset și vs. 10? Reprezintă o figură de stil?
- c. Ce înseamnă paralelismul dintre iertarea noastră și cea divină: să iertăm complet, să iertăm prin jertfă, să iertăm celor care regretă greșelile, etc.?

6-13 kai mh eijsenegkh|v hJmav eijv peirasmon

ajlla rJusai hJmav ajpo tou ponhrou.

oJti sou ejstin hJ basileia kai hJ dunamiv kai hJ doxa eijv

touv aijwnav, ajmhn.

Și nu ne conduce pe noi în încercare (testare, ispită), ci de scapă de cel rău, căci a ta este împărăția, și puterea, și gloria în veci, amin.

- a. Cum poate Dumnezeu conduce pe cineva la încercare (testare, ispită)?
- b. Ce reprezintă această cerere: o admitere de slăbiciune, o cerere de eliberare, o implorare de evitare a testării?
- c. Ce înseamnă „cel rău”: lucrul rău, diavolul, păcatul? Ce argumente aveți? S-ar putea traduce și „ne scapă de rău”?
- d. De unde vine încheierea: căci a ta este împărăția și puterea și gloria? De ce lipsește în Luca? De ce lipsește în alte manuscrise?
- e. Ce importanță are contextul pentru înțelegerea teologiei rugăciunii? Ce context este în Matei? Ce context este în Luca? De câte ori i-a învățat Isus pe ucenici să se roage această rugăciune? De ce s-a păstrat în două forme (tradiții) diferite?

Aplicație exegetică 6: Ioan 22.15-19

Ioan 22.15-19. Acest text a fost discutat anterior, ca exemplu de capcană exegetică. În această secțiune însă, el va fi din punct de vedere exegetic, conform celor patru etape ale exegezei. Pentru o discuție mai bună în ce privește analiza textuală, se va folosi textul NA27 și parte din aparatul său critic:

15 Ὅτε οὖν ἠρίστησαν λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς Σίμων
 ☐ Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με πλέον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, σὺ
 οἶδας ὅτι φιλῶ σε. * λέγει αὐτῷ· βόσκε τὰ ☐ ἄρνια μου. 16 ✕
 λέγει αὐτῷ πάλιν ✕ ☐ δευτερον· Σίμων ☐ Ἰωάννου, ἀγαπᾷς
 με; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. * λέγει αὐτῷ·
 ποιῖμαινε τὰ ☐ ¹πρόβατά μου. 17 λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων ☐
 Ἰωάννου, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον·
 φιλεῖς με; καὶ ☐ λέγει αὐτῷ· κύριε, πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις
 ὅτι φιλῶ σε. * λέγει αὐτῷ ✕ [ὁ Ἰησοῦς] ✕· βόσκε τὰ ☐
¹πρόβατά μου. 18 ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες
 σεαυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες ὅταν δὲ γηράσης, ἐκτενεῖς
 τὰς χεῖράς σου, καὶ ✕ ἄλλος σε ζώσει ✕ καὶ ✓ οἶσει ὅπου ☐ οὐ
 θέλεις. 19 τοῦτο δὲ εἶπεν σημαίνων ποιῶ θανάτῳ δοξάσει τὸν
 θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι.

15. Iwna, AC² Q Y f¹³ 33 M \$ (c) sy
 |txt **N**¹ B C* DL W l 844 lat co
 var. probata, C* D it

16. to deuteron. **N**¹ 1. 565 pc
 deuteron oJ kuriov D

– **N*** pc sy^s

Iwna A C² Q Y f¹³ 33 \$ (c) sy

| txt **N** BC* DW lac co

¹† – probatia B C 565 pc b

txt **N** ADW Q Y f³ 33^{vid} \$ sy (f¹ om. leg.³ ... mou)

17. Iwna A C² Q Y f^{1.13} 33 \$ (c) sy; Or

| txt P^{59vid} ⌘ BC* DW lat co

† eijpen B C f¹³ \$ r¹ vg^{cl}

| txt ⌘ A D W Q Y f¹ 33. 565 al lat

† oJ jIhsouv

- DW f¹ 33. 565 al lat sy^s pbo bo

| txt A Q Y f¹³ \$

¹† – probatia A B C 565 pc

txt ⌘ DW QY f^{1.13} 33^{vid} \$ sy

18. † 1 3 2 B C*^{vid}

Ajlloi se zwsousin (⌘ C²)P^{59vid} ⌘ C² DW1. 33. 565 pc sy^{hmg} pbo

| txt A Q Y f¹³ \$ lat

ajpoisousin (oiv– C²; ajpag– D) se (–C² 1 pc) op. ⌘¹ C² DW 1. 33.
565 pc sy^{hmg}

poihsousin soi oJsa ⌘*

| txt (A) BC*^{vid} (Q) Y f¹³ (892^s) \$ lat sy^{s.p.h}

În acest pasaj Isus îl întreabă pe Petru de trei ori „Simone, fiul lui Iona, mă iubești?”. Textul zice că Petru s-a întristat că Isus l-a întrebat a treia oară „mă iubești?” și i-a zis „tu toate le știi, știi că te iubesc”. Totuși, mulți predicatori adaugă și o discuție spirituală suplimentară despre această întristare, o discuție referitoare la semnificația verbelor „a iubi” folosite aici de Isus și de Petru, *phileo* (a iubi, *philos* – prieten; *phile* – dragoste) și *agapao* (a iubi; *agape*, dragoste):

1. Isus întreabă, *agapas me*, și Petru răspunde, *philo se*.
2. Isus întreabă, *agapas me*, și Petru răspunde, *philo se*.
3. Isus întreabă, *phileis me*, și Petru răspunde *philo se*.

Interpretarea sugerată de predicatorii amintiți spune că Isus l-ar întreba pe Petru cu verbul *agapao*, referindu-se la dragostea

divină, pe când Petru răspunde, smerit, cu verbul *phileo*, înțelegând că îi este prieten lui Isus. A treia oară însă Isus l-a întrebat același lucru dar a folosit verbul *phileo*, folosind chiar cuvintele lui Petru și ridicând întrebarea dacă măcar așa, cum îi tot răspunde el, îi este prieten cu adevărat.

Fără îndoială, variația este evidentă, dar trebuie discutat dacă ea exprimă diversitate stilistică sau și semnificație teologică. Adevărul este că, în timpul lui Isus și al apostolilor, verbele *phileo* și *agapao* aveau același înțeles, nediferențiat, și însemnau ambele „a iubi”, fără nuanțe specifice despre dragostea divină sau omenească. Cu greu se poate admite, deci, că Isus a intenționat o întrebare specială, a treia oară. În același timp, opțiunea stilistică – sau teologică – ar putea să îi aparțină lui Ioan, dacă Isus a vorbit cu Petru în aramaică, și nu în greacă.

Aplicație exegetică 7: Apocalipsa 12

1. Împărțirea textului Apocalipsa 12 (1-6, 7-12, 13-17).

Împărțirea propusă are în vedere trei secvențe narative diferite cu două localizări sau trei, geografice și temporale, de asemenea diferite. 12.1-6 privește la o acțiune – semn care are loc pe pământ, un conflict între femeia glorioasă din cer și copilul mesianic pe care îl naște, și balaurul „mare și roșu” (deși prima imagine se află în cer), 12.7-12 privește la un război în ceruri, între îngeri, încheiat cu victoria îngerilor buni și prelungit cu o avertizare severă despre faptul că urmează o confruntare radicală pe pământ, iar 12.13-18 reia tema conflictului de pe pământ între balaur, femeie și urmașii Seminței ei. Prima și ultima secțiune descriu secvențe de istorie pământească, acoperind o perioadă care începe, în mare, la creație, și merge până la începutul necazurilor din timpul lui Antihrist (capitolul 13 vorbește despre fiara balaur din mare, Antihristul, și fiara – miel-taur-leu de pe uscat, profetul mincinos). Secțiunea mediană prezintă un conflict ceresc, iar localizarea temporală nu este clară, este un eveniment din afara istoriei terestre, posibil început în zona creației și continuat până înainte de a doua venire a lui Isus care aduce încheierea istoriei prezente și transformarea universului într-un univers nou (cer nou și pământ nou).

2. Explicați principalele simboluri prezente în text (femeia, copilul, balaurul, îngerii, bătălia, pustia, râul, etc.).

Semnului Femeii din cer:

Femeia din cer, din Apocalipsa 12 este un simbol cu mai multe înțelesuri și cu o anumită dinamică de tranziție (își schimbă înțelesurile pe parcursul capitolului). Ea simbolizează inițial omenirea mântuită, în destinul ei glorios, arătat în contextul imaginilor creației (învăluită în soare, cu luna la picioare, încununată cu 12 stele, așezată în cer). În acest context femeia pare să fie omenirea credincioasă, cea din care se naște Mesia, conform promisiunii din Geneza (Sămânța femeii), adică

omenirea credincioasă din care, printr-o reprezentantă feminină anume, se naște Hristos.

Femeia ca imagine a omenirii credincioase este o imagine întâlnită și înalte părți din Biblie: de exemplu, Israelul este numit Fecioara Sionului, Biserica este numită Mireasa lui Hristos. Omenirea credincioasă este trupul lui Hristos, iar Hristos este capul, și împreună sunt Omul creat după chipul lui Dumnezeu.

Legătura cu soarele, luna și stelele implică viețuirea în Universul creat și adaptat pentru oameni și îngeri, în care întunericul și lumina au devenit fenomene adaptate, sub formă de noapte cu stele și, respectiv, zi luminoasă, cu soare. Prezența lunii la picioare are și conotații legate de fertilitate. Cele douăsprezece stele pot fi o referință la Israel sau Biserică (12 seminții, 12 apostoli), dar prin prezența stelelor, ca atare, sunt și o referință la îngeri, posibil la faptul că îngerii sunt chemați să-l slujească pe Dumnezeu, slujindu-i pe oameni.

A doua determinare a semnului femeii este aceea de comunitate mesianică, posibil Israelul, din care se naște Hristos. De asemenea, poate fi vorba despre Biserică, dar această determinare apare mai ales în ultima parte a capitolului, unde este vorba despre femeie și rămășița sau urmașii Seminței ei (adică ai lui Isus), care țin credința în Isus.

A treia determinare a semnului femeii poate fi istoric mai precisă, adică poate fi o referire la Maria, dar în contextul Fecioarei generice, profețite din Eden, ca mamă a Seminței, adică a lui Mesia.

Decideți asupra ideii generale a viziunii.

Ce spune autorul în cele trei porțiuni delimitate logic?

Care este mesajul său în tot capitolul?

Ce fel de viziune asupra istoriei se poate extrage de aici?

Încercați să găsiți ideea exegetică pe cele trei porțiuni și, apoi, pe tot capitolul.

Cum și ce ați predica de aici unei audiențe contemporane?

Semnul mare al femeii din cer și al balaurului

12-1 Kai\ shmei=on me/ga w)/fqh e)n t%= ou)ran%=, gunh\ peribebhlme/nh to\n h(/lion, kai\ h(selh/nh u(poka/tw tw=n podw=n au)th=j, kai\ e)pi\ th=j kefalh=j au)th=j ste/fanoj a)ste/rwn dw/deka, **12-2** kai\ e)n gastri\ e)/xousa e)/krazen w)di/nousa kai\ basanizome/nh tekei=n. **12-3** kai\ w)/fqh a)/llo shmei=on e)n t%= ou)ran%=, kai\ i)dou\ dra/kwn purro\j me/gaj, e)/xwn kefala\j e(pta\ kai\ ke/rata de/ka, kai\ e)pi\ ta\j kefala\j au)tou= e(pta\ diadh/mata, **12-4** kai\ h(ou)ra\ au)tou= su/rei to\ tri/ton tw=n a)ste/rwn tou= ou)ranou=, kai\ e)/balen au)tou\j ei\j th\n gh=n. kai\ o(dra/kwn e(/sthken e)nw/pion th=j gunaiko\j th=j mellou/shj tekei=n, i(/na, o(/tan te/k\$, to\ te/knon au)th=j katafa/g\$. **12-5** kai\ e)/teken ui(o\n a)/rrena, o(j me/llei poimai/nein pa/nta ta\ e)/qnh e)n r(a/bd% sidhr#=: kai\ h(rpa/sqh to\ te/knon au)th=j pro\j to\n Qeo\n kai\ pro\j to\n qro/non au)tou=. **12-6** kai\ h(gunh\ e)/fugen ei\j th\n e)/rhmon, o(/pou e)/xei e)kei= to/pon h(toimasme/non a)po\ tou= Qeou=, i(/na e)kei= tre/fwsin au)th\n h(me/raj xili/aj diakosi/aj e(ch/konta.

¹ Și s-a arătat în cer un semn mare, o femeie îmbrăcată cu soarele, având luna sub picioarele ei, iar pe capul ei purtând o cunună de douăsprezece stele. ² Ea era însărcinată și striga în durerile nașterii, chinuindu-se să nască.

³ Și s-a mai arătat și un alt semn în cer: iată, un Balaur mare și roșu, cu șapte capete și zece coarne, iar pe capetele lui, șapte diademe. ⁴ Coada lui mătura o treime din stelele cerului și le-a aruncat pe pământ. Și Balaurul a stat înaintea femeii care urma să nască, pentru ca, atunci când va naște, să îi înghită copilul.

⁵ Și ea a născut un fiu care avea să păstorească toate neamurile cu un toiag de fier. Și copilul ei a fost răpit și dus la Dumnezeu, la tronul său. ⁶ Iar femeia a fugit în pustiu, unde avea un loc pregătit de Dumnezeu, ca să fie hrănită acolo timp de o mie două

sute șaizeci de zile.

Probleme textuale

Expresii cheie: semn mare; alt semn; explicația femeii; explicația Balaurului; stelele; explicația fiului născut și răpit la cer; 1260 zile (cf. „și o vreme, două vremi, o jumătate de vreme”).

Context: o pauză, după cele șapte peceti și patru trâmbițe. Cele șapte semne.

Idee exegetică

Planul glorios al mântuirii omenirii, profețit chiar din Geneza, se împlinește prin nașterea lui Mesia, pentru că Domnul îl păzește pe Hristos și ocrotește Biserica de atacurile și planurile Diavolului cel puternic.

Puncte de predică:

Poți fi încurajat în viața și mărturia creștină, ca să stai tare până la victoria finală, dacă știi că:

- Domnul își ține promisiunile din Geneza și sămânța femeii, Hristos, a venit cu adevărat, iar victoria sa este sigură. Prin El și cu El, omenirea are o semnificație glorioasă, cosmică, eternă.
- Grija lui Dumnezeu s-a arătat în păzirea lui Isus de orice rău, în timpul lucrării sale pământești, până la cruce, înviere și înălțare, și aceeași grijă o arată Dumnezeu și față de destinul Bisericii, pe care o ocrotește așa încât nu poate fi nimicită.
- Balaurul care îl reprezintă pe Satana în poziție regală, încearcă să domine istoria, dar toate așteptările sale nu vor fi încununate de succes, fiind sortite eșecului.

Războiul din ceruri

12-7 Kai\ e)ge/neto po/lemoj e)n t%= ou)ran%=: o(Mixah\l kai\ oi(a)/ggeloi au)tou= tou= polemh=sai meta\ tou= dra/kontoj:

kai\ o(dra/kwn e)pole/mhse kai\ oi(a)/ggeloi au)tou=, **12-8** kai\ ou)k i)/sxusan, ou)de\ to/poj eu(re/qh au)t%= e)/ti e)n t%= ou)ran%=. **12-9** kai\ e)blh/qh o(dra/kwn, o(o)/fij o(me/gaj o(a)rxai=oj, o(kalou/menoi dia/boloj kai\ o(satana=j, o(planw=n th\n oi)koume/nhn o(/lhn, e)blh/qh ei)j th\n gh=n, kai\ oi(a)/ggeloi au)tou= met' au)tou= e)blh/qhsan. **12-10** kai\ h)/kousa fwnh\n mega/lhn e)n t%= ou)ran%= le/gousan: a)/rti e)ge/neto h(swthri/a kai\ h(du/namij kai\ h(basilei/a tou= Qeou= h(mw=n kai\ h(e)cousi/a tou= Xristou= au)tou=, o(/ti e)blh/qh o(kath/goroj tw=n a)delfw=n h(mw=n, o(kathgorw=n au)tw=n e)nw/pion tou= Qeou= h(mw=n h(me/raj kai\ nukto/j. **12-11** kai\ au)toi\ e)ni/khsan au)to\n dia\ to\ ai(=ma tou= a)rni/ou kai\ dia\ to\n lo/gon th=j marturi/aj au)tw=n, kai\ ou)k h)ga/phsan th\n yuxh\n au)tw=n a)/xri qana/tou. **12-12** dia\ tou=to eu)frai/nesqe ou)ranoi\ kai\ oi(e)n au)toi=j skhnou=ntej: ou)ai\ th\n gh=n kai\ th\n qa/lassan, o(/ti kate/bh o(dia/boloj pro\j u(ma=j e)/xwn qumo\n me/gan, ei)dw\j o(/ti o)li/gon kairo\n e)/xei.

⁷ Și a început război în cer. Mihail și îngerii lui s-au luptat cu Balaurul, iar Balaurul împreună cu îngerii lui a luptat și el, ⁸însă a fost înfrânt și nu li s-a mai dat voie să stea nicăieri în cer^a. ⁹Și a fost aruncat Balaurul cel mare, Șarpele din vechime, cel numit Diavolul și Satana, cel care înșeală lumea întreagă, a fost aruncat pe pământ, iar îngerii lui au fost aruncați împreună cu el.

¹⁰ Și am auzit un glas puternic în cer zicând: „Acum a venit mântuirea și puterea și Împărăția Dumnezeului nostru și puterea Hristosului său, pentru că a fost aruncat acuzatorul fraților noștri, cel ce îi acuză înaintea Dumnezeului nostru zi și noapte. ¹¹Însă ei l-au învins prin sângele Mielului și prin cuvântul mărturiei lor și nu și-au iubit viața, până la moarte. ¹²De aceea, bucurați-vă, voi, ceruri și cei ce locuiți în ele! Însă vai pământului și mării, pentru că a coborât diavolul la voi cu mânie mare, văzând că mai are puțin timp!”

Probleme textuale

^a**12.8** Lit.: nu s-a mai găsit loc pentru ei în cer

Expresii cheie: război în ceruri; balaurul și îngerii lui; Mihail și îngerii lui; Împărăția lui Dumnezeu și a Hristosului său; acuzatorul fraților; l-au învins prin sângele mielului și prin cuvântul mărturiei lor; aruncat pe pământ – a coborât la voi; puțin timp; mânie mare;

Context

Idee exegetică

Drama mântuirii omenirii este dublată de un război spiritual în ceruri între îngeri și Satana, încheiat prin victoria îngerilor, și se încheie jos prin victoria oamenilor, prin jertfa lui Isus, prin mărturie și perseverență, dar deși îngerii au învins, foarte probabil tot prin cruce, ultima bătălie pe pământ încă mai este de purtat.

Puncte de predică:

Vei fi mai încurajat să trăiești o viață creștină victorioasă dacă vei ști adevărurile despre războiul spiritual al mântuirii:

- Drama mântuirii omenirii, pe pământ, este dublată și de o confruntare cerească, între îngeri, în care Satana este înfrânt.
- În cadrul războiului de pe pământ cei credincioși ies victorioși prin trei realizări:
  - o Bazați pe jertfa lui Isus
  - o Bazați pe mărturia lor bună
  - o Bazați pe perseverență în credință, până la moarte.
- Ultima parte a istoriei va fi extrem de zbuciumată din cauza căderii Diavolului pe pământ, dar victoria celor credincioși este asigurată prin Isus.

Ultima confruntare dintre femeie și balaur

12-13 Kai\ o(/te ei)=den o(dra/kwn o(/ti e)blh/qh ei)j th\n gh=n, e)di/wce th\n gunai=ka h(/tij e)/teke to\n a)/rrena. **12-14**

kai\ e)do/qhsan t\$= gunaiki\ du/o pte/rugej tou= a)etou= tou= mega/lou, i(/na pe/thtai ei)j th\n e)/rhmon ei)j to\n to/pon au)th=j, o(/pou tre/fetai e)kei= kairo\n kai\ kairou\j kai\ h(/misu kairou= a)po\ prosw/pou tou= o)/fewj. **12-15** kai\ e)/balen o(o)/fij e)k tou= sto/matoj au)tou= o)pi/sw th=j gunaiko\j u(/dwr w(j potamo/n, i(/na au)th\n potamof/rhton poih/s\$. **12-16** kai\ e)boh/qhsen h(gh= t\$= gunaiki/, kai\ h)/noicen h(gh= to\ sto/ma au)th=j kai\ kate/pie to\n potamo\n o(n e)/balen o(dra/kwn e)k tou= sto/matoj au)tou=. **12-17** kai\ w)rgi/sqh o(dra/kwn e)pi\ t\$= gunaiki/, kai\ a)ph=lqe poih=sai po/lemon meta\ tw=n loipw=n tou= spe/rmatoj au)th=j, tw=n throu/ntwn ta\j e)ntola\j tou= Qeou= kai\ e)xo/ntwn th\n marturi/an 'Ihsou=. **12-18** Kai\ e)sta/qhn e)pi\ th\n a)/mmon th=j qala/sshj:

¹³ Și când a văzut Balaurul că a fost aruncat pe pământ, a prigonit-o pe femeia care născuse copilul de parte bărbătească. ¹⁴ Și i s-au dat femeii cele două aripi ale vulturului cel mare ca să zboare în pustiu la locul ei, unde avea să fie hrănită o vreme și vremuri și jumătate de vreme, ferită de fața Șarpelui.

¹⁵ Și din gura lui Șarpele a aruncat după femeie apă ca un râu, ca să o ia râul. ¹⁶ Dar pământul a ajutat-o pe femeie și și-a deschis gura și a înghițit râul pe care Balaurul îl aruncase din gură. ¹⁷ Și Balaurul s-a mâniat pe femeie și a plecat să se lupte cu restul urmașilor ei, cei care păzesc poruncile lui Dumnezeu și au mărturia lui Isus. ¹⁸ Și Balaurul a stat pe nisipul mării.

Probleme textuale

Expresii cheie

Context

Idee exegetică

Indiferent de câte și cum sunt etapele lucrării de mântuire a omenirii, Biserica va continua să fie ocrotită până la sfârșit de Dumnezeu prin harul său, de atacurile distructive ale Satanei, prin conducerea istoriei și a fenomenelor naturii.

Puncte de predică

Biserica poate fi sigură de victoria ei în războiul spiritual împotriva Diavolului – și încurajată în lupta ei, pentru că:

- Domnul o poartă pe aripile sale providențiale, are grijă ca izbăvirea să vină la timp, ca istoria să meargă în direcția dorită, ca Biserica să depășească ca în zbor obstacolele ivite.
- Domnul se implică punctual pentru păzirea Bisericii, prin minuni și chiar prin fenomene naturale.
- Domnul face lucrul acesta și pentru Biserică și pentru Israel, pentru toți urmașii lui Isus, indiferent ce metode de exterminare încearcă Diavolul.

Aplicație exegetică 8: Epistola către Tit

A. TIT: ANALIZĂ STRUCTURALĂ ȘI SEMANTICĂ

1

Salutări

Traducerea 1

¹Pavel, rob al lui Dumnezeu și apostol al lui Isus Hristos, conform credinței aleșilor lui Dumnezeu și conform cunoașterii adevărului, cea potrivită cu evlavia ²și privitoare la viața veșnică - pe care Dumnezeu, cel care nu minte, a făgăduit-o înainte de începutul lumii, ³și pe care ne-a arătat-o la timpul potrivit prin cuvântul său, în proclamarea care mi-a fost încredințată, conform poruncii lui Dumnezeu, mântuitorul nostru: ⁴către Tit, cu adevărat fiul meu în credința pe care o împărtășim cu toți, har și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru.

Traducerea 2a

¹Pavel, rob al lui Dumnezeu și apostol al lui Isus Hristos, conform credinței aleșilor lui Dumnezeu și conform cunoașterii adevărului, cea potrivită cu evlavia, ²[apostol] cu privire la viața veșnică pe care Dumnezeu, cel care nu minte, a făgăduit-o înainte de începutul lumii. ³El ne-a arătat la timpul potrivit cuvântul său, în vestirea evangheliei care mi-a fost încredințată, conform poruncii lui Dumnezeu, mântuitorul nostru. ⁴Către Tit, cu adevărat fiul meu în credința pe care o împărtășim cu toții, har și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru.

Dacă se adoptă punctul de vedere din traducerea 2, atunci înseamnă că se dă prioritate ideii că Pavel a fost chemat apostol în scopul vestirii evangheliei. În acest caz s-ar putea traduce altfel, subliniind ideea de scop:

Traducerea 2b

¹Pavel, rob al lui Dumnezeu și apostol al lui Isus Hristos, în

vederea credinței aleșilor lui Dumnezeu și a cunoașterii adevărului, cea potrivită cu evlavia, ² și în vederea vieții veșnice pe care Dumnezeu, cel care nu minte, a făgăduit-o înainte de începutul lumii. ³ El ne-a arătat la timpul potrivit cuvântul său, în vestirea care mi-a fost încredințată, conform poruncii lui Dumnezeu, mântuitorul nostru. ⁴ Către Tit, cu adevărat fiul meu în credința pe care o împărtășim cu toții, har și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru.

Παῦλος, δούλος Θεοῦ,

2 ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ
κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ
καὶ
{κατὰ} ἐπίγνωσιν ἀληθείας
↑
της κατ' εὐσέβειαν
aici nod 1-2 ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου,
1 1
ἦν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς Θεὸς
2 πρὸ χρόνων αἰωνίων,
aici nod 1-3 {ἦν} ἐφάνερωσε δὲ καιροῖς ἰδίοις
τὸν λόγον αὐτοῦ
ἐν κηρύγματι
ὃ ἐπιστεύθη ἐγὼ
κατ' ἐπιταγὴν
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ,

1-4 Τίτῳ

γενεσίῳ τέκνῳ
κατὰ κοινὴν πίστιν·
χάρις, ἔλεος, εἰρήνη
ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς
καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

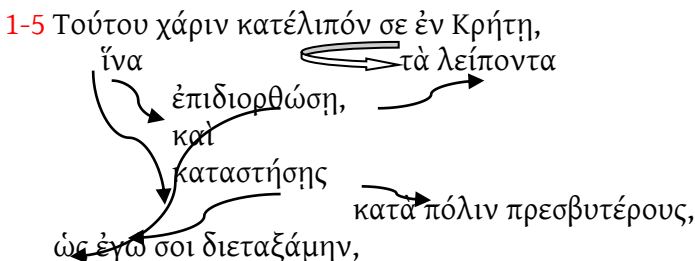
Schema de sus ne indică și posibilitatea câtorva relații multiple care dau în practică variante diferite de traducere.

Așa cum se observă, sunt posibile mai multe traduceri, în funcție de felul în care sunt rezolvate cele două noduri semantice. În primul exemplu de traducere, expresia „cu privire la viața veșnică” determină substantivul „cunoaștere”, *epignosis*, *ejpignwsiv*, și a fost tradusă cu formula „privitoare la viața veșnică”. În cel de-al doilea exemplu, aceeași expresie determină substantivul „apostol”, *ajpostolov*, și arată ce fel de apostolie sau trimitere avea Pavel, adică o apostolie „cu privire la viața veșnică”, adică o trimitere în scopul vestirii vieții veșnice, așa cum i s-a poruncit de către Dumnezeu.

În ce privește cel de-al doilea nod semantic, acesta poate fi rezolvat, de asemeni în cel puțin două feluri. Mai întâi nădejdea vieții veșnice poate fi explicată prin cele două subordonate: 1a: cea făgăduită de Dumnezeu și 1b: cea arătată în cuvânt, la vremea potrivită. Multe traduceri adoptă această abordare, interpretând propoziția din v.3 ca pe o subordonată adjectivală, introdusă prin pronume relativ eliptic, „cea care”, la fel cu ultima propoziție din vs.8. Ca alternativă, în varianta a 2a de traducere, se poate ca v. 3 să fie tratat ca în întregime ca o propoziție independentă care arată ce lucrearea lui Dumnezeu prin cuvântul său, prin Pavel.

Lucrarea lui Tit în Creta

⁵ Pentru aceasta te-am lăsat să rămâi în Creta, ca să îndrepti ce a mai rămas de îndreptat și să ordonezi prezbiteri în fiecare cetate, așa cum ți-am poruncit.

Calitățile liderilor spirituali

⁶ Anume, să ordinez pe cine este fără vină, bărbat cu o singură femeie, și care are copii credincioși, fără să fie acuzați de viață neserioasă sau de nesupunere. ⁷ Căci, într-adevăr, episcopul trebuie să fie fără vină, ca administrator al lui Dumnezeu: nici arogant, nici mândros ori dedat la vin, nici violent, nici căutător de câștig necinstit.

1-6 εἷ τίς ἐστίν

ἀνέγκλητος,
 μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ,
 τέκνα ἔχων πιστά,
 μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα.

1-7 δεῖ γάρ

εἶναι
 τὸν ἐπίσκοπον
 ἀνέγκλητον
 ὡς Θεοῦ οἰκονόμον,
 μὴ αὐθάδη,
 μὴ ὀργίλον,
 μὴ πάροινον,
 μὴ πλήκτην,
 μὴ αἰσχροκερδῆ,

⁸ Dimpotrivă, el trebuie să fie primitor de oaspeți, iubitor de bine, cumpătat, drept, cuvios, înfrânat, ⁹ să păstreze cu tărie cuvântul credinței, potrivit învățăturii primite, să poată îndemna în învățătura cea sănătoasă, iar pe cei răzvrătiți să îi poată îndrepta.

1-8 ἀλλὰ {δεῖ εἶναι}

φιλόξενον,
 φιλάγαθον,
 σώφρονα,
 δίκαιον,
 ὄσιον,

ἐγκρατῆ,
1-9 ἀντεχόμενον
 τοῦ κατὰ τὴν διδασχὴν πιστοῦ λόγου,
 ἵνα δυνατὸς ᾦ
 καὶ παρακαλεῖν
 ἐν τῇ διδασκαλίᾳ
 τῇ ὑγίαινούσῃ
 καὶ
 τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

Certarea cretanilor

¹⁰ Pentru că, mai ales dintre iudei, sunt mulți nesupuși, care vorbesc vrute și nevrute, și sunt înșelători; ¹¹ lor trebuie să li se închidă gura, fiindcă învață ce nu trebuie pentru un câștig necinstit și răvășesc case întregi.

1-10 Εἰσὶ γὰρ
 πολλοὶ
 καὶ ἀνυπότακτοι,
 ματαιολόγοι
 καὶ φρεναπάται,
 μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς,
1-11 οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν,
 οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσι
 διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ
 αἰσχροῦ κέρδους χάριν.

¹² Unul dintre ei, un profet de-al lor, a spus: „Cretanii mint fără încetare, sunt fiare rele, pân-tece leneșe”. ¹³ Această mărturie este adevărată și, de aceea, ceartă-i cu asprime, ca să fie sănătoși în credință ¹⁴ și să nu se ia după basme iudaice și după poruncile unor oameni care se întorc cu spatele la adevăr. ¹⁵ Toate sunt curate pentru cei curați; dar pentru cei întinați și necredincioși nimic nu este curat, ci și mintea și conștiința le sunt întinate. ¹⁶ Ei dau mărturie că Îl cunosc pe Dumnezeu, însă prin faptele lor Îl neagă, căci sunt oameni care stârnesc repulsia, neascultători și nu sunt în stare de nici un lucru bun.

1-12 εἶπέ τις

ἔξ αὐτῶν

ἴδιος αὐτῶν προφήτης·

Κρηῆτες ἀεὶ ψευῆσαι,

κακὰ θηρία,

γαστέρες ἀργαί.

1-13 ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής.

δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγε αὐτοὺς ἀποτόμως,

ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, 1-14

μὴ προσέχοντες

Ἰουδαικοῖς

μύθοις

καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων

ἀποστρεφομένων τὴν

ἀλήθειαν.

1-15 πάντα μὲν καθαρὰ {εἶναι}

τοῖς καθαροῖς·

τοῖς δὲ μεμιαμμένοις

καὶ ἀπίστοις

οὐδὲν καθαρὸν {εἶναι},

ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν

καὶ ὁ νοῦς

καὶ ἡ συνείδησις.

1-16 Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι,

τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται,

βδελυκτοὶ ὄντες

καὶ ἀπειθεῖς

καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν

ἀδόκιμοι.

2

Învățătura sănătoasă: calitățile celor credincioși

¹Tu, însă, spune-le lucrurile potrivite cu învățătura sănătoasă:

²Bătrânii să fie treji, demni de cinste, cumpătați, sănătoși în credință, în dragoste, în răbdare. ³Bătrânele, de asemenea, să aibă o purtare sfântă – cum se cuvine, să nu fie bârfitoare și nici înrobite de vin. Ele trebuie să îndemne la bine, ⁴să le îndrume pe

cele tinere să-și iubească bărbații, să-și iubească copiii, ⁵ să fie cumpătate, curate în purtare, să aibă grijă de casa lor, să fie bune, să fie supuse fiecare bărbatului ei, ca să nu fie defăimat cuvântul lui Dumnezeu.

Σὺ δὲ λάλει

ἃ πρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ.

{λάλει} 2-2 Πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι,

σεμνούς,

σώφρονας,

ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ

ὑπομονῇ. 2-3

{λάλει} Πρεσβύτιδας ὡσαύτως {εἶναι}

ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς,

μὴ διαβόλους,

μὴ οἴνω πολλῶ δεδουλωμένους,

καλοδιδασκάλους

2-4 ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας

φιλάνδρους εἶναι,

φιλοτέκνους,

2-5 σώφρονας,

ἀγνάς,

οἰκουρούς,

ἀγαθάς,

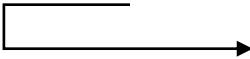
ὑποτασσομένας

τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν,

ἵνα μὴ

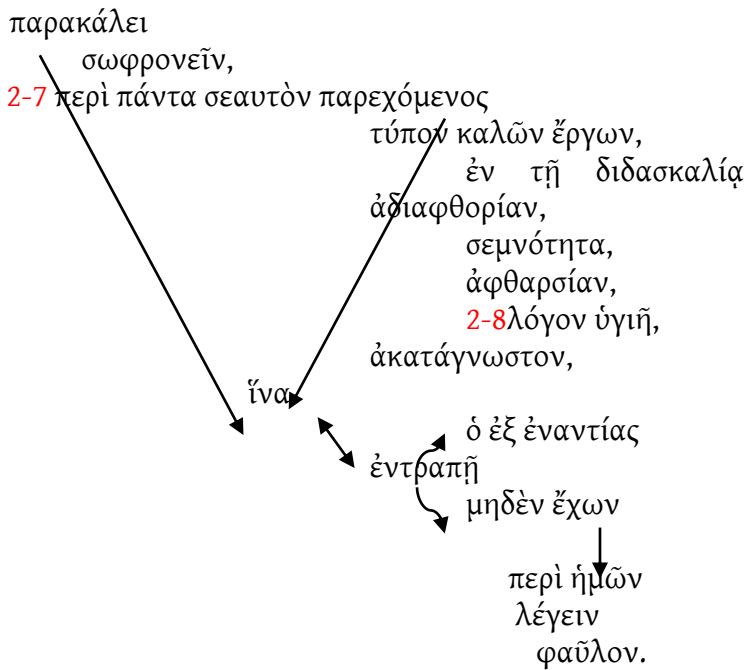
ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ

βλασφημῆται.

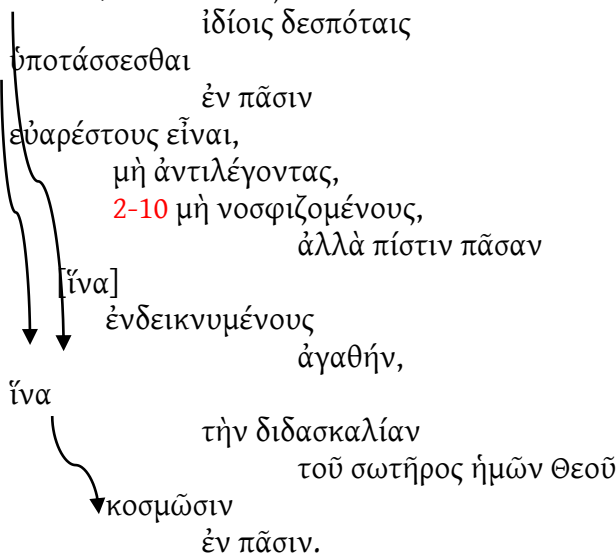
⁶ Pe cei tineri, de asemenea, îndeamnă-i să fie cumpătați, ⁷ și, în toate, tu arată-te un model de fapte bune. Dă dovadă de învățatură nealterată, demnă de respect, ⁸ arată că ai cuvânt sănătos, ireproșabil, pentru ca cei ce se împotrivesc să fie rușinați, neavând ce să mai spună rău despre noi.

2-6 Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως

⁹ Îndeamnă-i pe sclavi să se supună stăpânilor lor în toate privințele, să fie plăcuți, să nu le întoarcă vorba, ¹⁰ să nu fure nimic, ci să arate o bună credință deplină, ca în toate să fie ca o podoabă a învățăturii lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru.

{ παρακάλει } 2-9 Δούλους

Motivații pentru o viață sfântă

¹¹ Pentru că harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, ¹² învățându-ne să ne lăsăm de fărădelege și de poftele lumești, și să trăim în lumea aceasta în chip cumpătat, cu dreptate și cucernicie, ¹³ așteptând fericita nădejde și arătarea slavei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor, Isus Hristos, ¹⁴ care S-a dat pe Sine pentru noi, ca să ne răscumpere din nelegiuire și să ne curățească pentru Sine, să-i fim un popor ales, plin de râvnă pentru fapte bune. ¹⁵ Spune-le aceste lucruri, îndeamnă-i și muștră-i cu toată tăria. Nimeni să nu te ignore!

2-11 Ἐπεφάνη γὰρ

ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ

ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις,

2-12 παιδεύουσα ἡμᾶς

ἵνα

ἀρνησάμενοι

τὴν ἀσέβειαν

καὶ τὰς κοσμικὰς

ἐπιθυμίας

σωφρόνως

καὶ δικαίως

καὶ εὐσεβῶς

ζῶσμεν

ἐν τῷ νῦν αἰῶνι,

2-13 προσδεχόμενοι

τὴν μακαρίαν

ἐλπίδα

καὶ ἐπιφάνειαν

τῆς δόξης

τοῦ μεγάλου Θεοῦ

καὶ

σωτῆρος ἡμῶν

Ἰησοῦ Χριστοῦ,

2-14 ὃς

ἔδωκεν

ἑαυτὸν

ὑπὲρ ἡμῶν,
 ἵνα
 λυτρώσῃται ἡμᾶς
 ἀπὸ πάσης ἀνομίας
 καὶ
 καθάρῃ ἑαυτῶ
 λαὸν περιούσιον,
 ζηλωτὴν
 καλῶν ἔργων.

2-15 Ταῦτα

λάλει
 καὶ παρακάλει
 καὶ ἔλεγχε
 μετὰ πάσης ἐπιταγῆς·
 μηδεὶς σου
 περιφρονεῖτω.

3

Mărturia creștină în societate

¹ Amintește-le să fie supuși conducătorilor și autorităților, să fie ascultători, să fie gata de orice faptă bună, ² să nu defăimeze pe nimeni, să fie pașnici, să se poarte cu blândețe deplină față de toți oamenii. ³ Fiindcă și noi eram în trecut fără pricepere, neascultători, amăgiți, și slujeam poftelor și plăcerilor de multe feluri, trăind în răutate și invidie, fiind dușmăniți de oameni și dușmănindu-ne unii pe alții.

Ἐπομίμησε αὐτοὺς
 ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις
 ὑποτάσσεσθαι,
 πειθαρχεῖν,
 εἶναι, ἐτοίμους
 πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν

3-2 μηδένα βλασφημεῖν,
ἀμάχους εἶναι,
ἐπεικεῖς {εἶναι},
πᾶσαν ἐνδεικνυμένους
πραότητα
πρὸς πάντας ἀνθρώπους.

3-3 Ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς
ἀνόητοι,
ἀπειθεῖς,
πλανώμενοι,
δουλεύοντες ἐπιθυμίαις
καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις,
ἐν κακία καὶ φθόνῳ
διάγοντες,
στυγητοί,
μισοῦντες ἀλλήλους·

⁴ Dar când s-a arătat bunătatea și iubirea de oameni a lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, ⁵ El ne-a mântuit, nu datorită faptelor drepte pe care le-am făcut noi, ci datorită milei Lui. El ne-a mântuit prin spălarea nașterii din nou, a reînnoirii făcute de Duhul Sfânt, ⁶ pe care L-a revărsat din belșug asupra noastră prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru, ⁷ pentru ca să fim făcuți dreπți prin harul Său și să devenim moștenitori, potrivit nădejzii vieții veșnice.

3-4 ὅτε δὲ
ἡ χρηστότης
καὶ ἡ φιλάνθρωπία
ἐπεφάνη
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, 3-5
οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν
ἡμεῖς,
ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον
ἔσωσεν ἡμᾶς
διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας
καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος

Ἁγίου, 3-6
 οὐ ἔξεχεεν ἐφ' ἡμᾶς
 πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ
 τοῦ σωτῆρος ἡμῶν,

3-7 ἵνα δικαιωθέντες
 τῇ ἐκείνου χάριτι
 κληρονόμοι γενώμεθα
 κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.

⁸ Cuvântul acesta este vrednic de crezare; și vreau să le spui răspicat aceste lucruri, pentru ca cei ce cred în Dumnezeu să fie preocupați să fie primii la fapte bune. Acestea sunt cu-adevărat bune și folositoare pentru oameni.

3-8 Πιστὸς ὁ λόγος·

καὶ

περὶ τούτων
 βούλομαί σε
 → διαβεβαιουῖσθαι,
 ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων
 προϊστασθαι
 οἱ πεπιστευκότες
 τῷ Θεῷ.

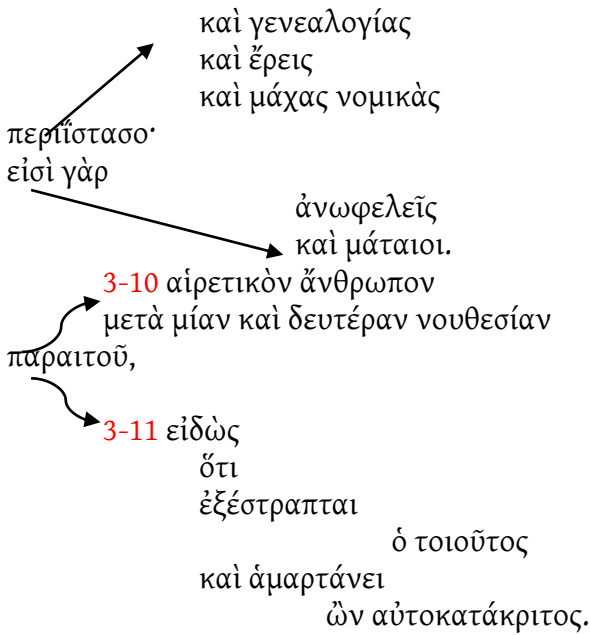
ταῦτά ἐστι

τὰ καλὰ
 καὶ ὠφέλιμα
 τοῖς ἀνθρώποις·

Evitarea învățătorilor falși

⁹ Ferește-te de întrebările prostești, de genealogii, de certuri și de dispute privind Legea, pentru că sunt nefolositoare și zadarnice. ¹⁰ După prima sau a doua mustrare, să nu mai ai nimic de-a face cu omul certăreț, ¹¹ pentru că știi că un asemenea om s-a abătut și păcătuiește, fiind condamnat de propriile lui fapte.

3-9 μωρὰς δὲ
 ζητήσεις

Salutări, sfaturi și îndemnuri finale

¹² Când îi voi trimite la tine pe Artemas sau pe Tihic, străduiește-te să vii la mine, la Nicopole, căci acolo m-am hotărât să-mi petrec iarna. ¹³ Pe Zenas, învățătorul Legii, și pe Apollo trimite-i înainte și ai grijă să nu le lipsească nimic. ¹⁴ Să se învețe și ai noștri să fie primii la fapte bune, oricând este nevoie, și să nu stea neroditori.

¹⁵ Toți cei ce sunt împreună cu mine te îmbrățișează. Îmbrățișează-i și tu pe cei ce ne iubesc în credință. Harul să fie cu voi toți!

3-12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σε ἢ Τυχικόν,
(a) σπούδασον
    → ἐλθεῖν πρὸς με
        εἰς Νικόπολιν·
    ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι.

3-13 Ζηνᾶν τὸν νομικὸν
καὶ Ἀπολλῶ
    σπουδαίως

Salutări

¹Pavel, rob al lui Dumnezeu și^a apostol al lui Isus Hristos, conform credinței aleșilor lui Dumnezeu și conform cunoașterii adevărului, cea potrivită cu evlavia,^{*} ²și privitoare la viața veșnică - pe care Dumnezeu, Cel care nu minte, a făgăduit-o înainte de începutul lumii,³ și pe care ne-a arătat-o la timpul potrivit prin cuvântul său, în vestirea evangheliei care mi-a fost încredințată, conform poruncii lui Dumnezeu, mântuitorul nostru: ⁴către Tit, cu adevărat fiul meu în credința pe care o împărtășim cu toții,^b har și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru.*

Παῦλος, δοῦλος Θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ καὶ {κατὰ} ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν **1-2** ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδῆς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰώνιων, **1-3** ἐφάνέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, **1-4** Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

^aLit.: „dar”. Conjuncția dar (gr. δε), poate fi tradusă și coordinativ, prin „și”, dar și adversativ prin „dar și”, ori: „și, în același timp, și...”.

^{*}**1-3**, Pavel arată fie scopul chemării sale, cf. v. 3, fie calitatea chemării sale la apostolie. Κατὰ poate fi tradus fie: „conform cu”, „potrivit cu”, fie: „cu privire la”, „cu scopul de”. În ambele situații, pe ansamblu, Pavel îi aduce aminte lui Tit de autoritatea apostolică și divină a slujirii sale (Pavel vestește evanghelia prin poruncă divină), de importanța veșnică a evangheliei proclamate de el, de natura sfântă a caracterului lui Dumnezeu, care este implicat cu sfințenia sa în vestirea promisiunilor sale. De aceea, porunca lui Pavel și misiunea lui Tit primesc cea mai mare autoritate posibilă.

^bLit.: „după credința comună”. κοινὴν πίστιν se referă la credința comună care este, în același timp, și adevărată, fiind împărtășită de toți creștinii, nu doar de Pavel și Tit. Expresia se află în contrast cu învățăturile false care corupeau Biserica în Creta.

^{*}**4**, Pavel îi aduce aminte lui Tit de natura și calitatea relației lor (tată - fiu, în credința adevărată a majorității creștinilor), ceea ce ridică așteptările cu privire la misiunea ce o va primi Tit, la un standard foarte înalt.

Lecția 2. Tit 1.5

1. Analizați versetul 5 și comentați *ta leiponta* și variantele de traducere (250 cuv.)
2. Comentați *epidiorthose*.
3. Discutați înțelesul termenilor ierarhici prezbiteri și episcopi (cf. v.5 și 7; 250).
4. Ce comentarii aveți față de jocul de cuvinte *katelipon - ta leiponta* din v.5?
5. Ce fel relații erau între Pavel și Tit (cf. *ți-am poruncit...*; 250 cuvinte).

Lucrarea lui Tit în Creta

⁵Pentru aceasta te-am lăsat să rămâi în Creta, ca să îndrepti ce a mai rămas* de îndreptat și să ordinez^c prezbiteri în fiecare cetate, așa cum ți-am poruncit.^d

1-5 Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτη, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διαταξάμην,

---

***5a**, gr. τὰ λείποντα, un plural neutru al verbului λειπω, „a rămâne”, la participiu prezent, care indică obiectul acțiunii de îndreptare: „ceea ce a rămas (de îndreptat)”. Pavel face un joc de cuvinte între ἀπελιπον σε, „te-am lăsat să rămâi”, care vine de la ἀπολειπω, tot un derivat al lui λειπω, și λείποντα. Termenul din urmă are înțeles multiplu: se poate referi la învățături, la probleme de organizare, sau chiar și la oameni. Ridică, de asemenea, o problemă de continuitate: operațiunea de îndreptare a început mai înainte și trebuie continuată.

^cLit.: „să așezi”; sau: „să pui”.

^d**5b**, Pavel arată cele două scopuri majore ale scrisorii: (a) îndreptarea situației din Creta - în învățatură, organizare și atitudinea oamenilor, și (b) ordinarea de prezbiteri, de lideri spirituali care să poată conduce bine, având o mărturie bună.

Lecția 3: Tit 1.6-9

1. Traduceți cu note de subsol, textul din 1.6-9
2. Care este înțelesu termenului *mias gunaikos aner*?
3. Cum se traduc condițiile puse copiilor prezbiterului și ce înseamnă cerința ca ei să fie credincioși: ce înseamnă pentru copii și ce înseamnă pentru prezbiteri?
4. Traduceți și discutați înțelesul versetului 9a: ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου.

Calitățile liderilor spirituali

⁶Anume, să ordonezi pe cine este fără vină,^e bărbat cu o singură femeie,^f și care are copii credincioși, fără să fie acuzați de viață neserioasă sau de nesupunere.^g ⁷Căci, într-adevăr, episcopul^h trebuie să fie fără vină, ca administrator al lui Dumnezeu: nici arogant, nici mândros ori dedat la vin,ⁱ nici violent, nici căutător de câștig necinstit. ⁸Dimpotrivă, el trebuie

---

^eLit.: „fără reproș”; sau: „dincolo de acuzare”.

^fLit.: „bărbat al unei singure femei”. Idealul creației pentru familie, indicat și de Isus, este un bărbat - o femeie. Conducătorul spiritual creștin nu poate fi poligam, chiar dacă unele societăți o permit, și nu poate sluji ca lider, dacă a divorțat iar prima sa soție este în viață. Neseriozitatea sau eșecul familial nu sunt calități care pot recomanda pe cineva ca slujitor al evangheliei.

^gTermenul „copii” traduce cuvântul τέκνα, care înseamnă copii înainte de majorat. Prin această condiție, Pavel arată că cel ce este conducător spiritual trebuie să fie un exemplu respectat și ascultat în propria familie. Dacă are copii acasă și aceștia nu îl ascultă, ci au o viață dezordonată și rebelă, atunci înseamnă că tatăl nu are nici sfat, nici prestanță, și el nu poate fi un lider pentru alții, în Biserică.

^hPavel arată că, practic, slujbele de prezbiter (bătrân) și episcop (supraveghetor) se suprapun. La vremea scrierii epistolei ambii termeni indicau una și aceeași slujire, cea de conducător spiritual în Biserică, de responsabil spiritual. Denumirile la această vreme nu au conotații preoțești sau ierarhice.

ⁱLit.: gr. παροῖνος, i.e. „pe lângă vin”, „preocupat cu vinul”.

să fie primitor de oaspeți,^j iubitor de bine, cumpătat,^k drept, cuvios, înfrânat,^l ⁹ să păstreze cu tărie cuvântul credinței - cel conform cu învățătura,^m ca să poată îndemna în învățătura cea sănătoasă, iar pe cei răzvrățiți să îi poată îndrepta.

1-6 εἷ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. 1-7 δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, 1-8 ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὄσιον, ἐγκρατῆ, 1-9 ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

Lecția 4: Tit 1.10-16

O discuție despre învățătorii falși din Creta:

Erau și dintre păgâni, dar mai ales dintre evrei („din tăiere împrejur”)

Ce înseamnă „răvășesc case întregi” – oferiți traduceri alternative.

Ce înseamnă „pentru un câștig necinstit”?

Discutați vs. 16: ce înseamnă βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι. (500 cuv).

Care este portretul general al învățătorilor falși din Creta: cum erau, ce învățau, ce influență aveau, ce urmăreau?

Certarea cretanilor

¹⁰ Pentru că sunt mulți, mai ales dintre iudeiⁿ, care sunt nesupuși, vorbesc vrute și nevrute,^o și sunt înșelători; ¹¹ acestora

^jLit.: „iubitor de străini”.

^kLit.: „iubitor de pricepere”, „iubitor de înțelepciune”.

^lSau: „auto-controlat”.

^mÎn conformitate cu învățătura primită, cu cateheza, sau cu învățătura apostolică cea aprobată și răspândită de Biserică.

ⁿLit.: „cei circumciși.”

^oLit.: „vorbitori în van”.

trebuie să li se închidă gura, fiindcă ei învață ce nu trebuie și pentru câștig necinstit ei răvășesc case întregi.^p

1-10 Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς, **1-11** οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσι διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν.

¹² Unul dintre ei, un profet de-al lor, a spus: „Cretanii mint fără încetare,^q sunt fiare rele, pânțece leneșe”.^r ¹³ Această mărturie este adevărată* și, de aceea, ceartă-i cu asprime, ca să fie sănătoși în credință ¹⁴ și să nu se ia după basme iudaice și după poruncile unor oameni care se întorc cu spatele la adevăr.

¹⁵ Toate sunt curate pentru cei curați; dar pentru cei întinați și necredincioși nimic nu este curat, ci și mintea și conștiința le sunt întinate. ¹⁶ Ei dau mărturie că Îl cunosc pe Dumnezeu, însă prin faptele lor Îl neagă, fiind oameni care stârnesc repulsia,^s neascultători și neînstare de nimic bun.^t

1-12 εἰπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης· κῆρες αἰε ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. **1-13** ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, **1-14** μὴ προσέχοντες Ἰουδαιοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς

^p„Case întregi” înseamnă familii și slujitorii sau robii care le ajutau, adică tot complexul familial, cu afacerile de familie cu tot.

^qAceastă mărturie despre firea mincinoasă a cretanilor constrastează cu declarația din 1:2, unde se spune că Dumnezeu nu minte.

^r**12**, Citat din Epimenides din Knossos, un filozof cretan din sec. 7 îH. Afirmatia lui este un paradox vestit în teoria logicii: dacă toți cretanii sunt mincinoși, iar Epimenides este cretan, atunci el minte, deci toți cretanii spun adevărul... Pe un alt plan însă se poate pune întrebarea de ce Pavel îl numește aici „profet” - oare pot fi și păgânii inspirați de Dumnezeu, câteodată, astfel încât să dea mărturii adevărate, așa cum spune v. 13?

***13**, Cretanii aveau două probleme: mai întâi, acolo erau învățători falși care aduceau dezastru în familiile bisericii, dar apoi aveau și o problemă majoră din cauza înclinațiilor lor rele, native, caracteristice cretanilor, etniei lor. Aveau deci un dușman dinăuntru și un dușman din afară.

^sLit.: „dezgustători”. Ceea ce făceau acești oameni era respingător, de o imoralitate crasă, și trezea repulsia.

^tLit.: „nici o lucrare bună”.

ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. 1-15 πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ μεμιάνται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. 1-16 Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

Lecția 5: Tit 2.1-3

Faceți observații generale asupra textului Tit 2.1-5

Traduceți cu note de subsol Tit 2.1-5

Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Ce înțeles au substantivele ἅ și υγιαινούση διδασκαλία?
2. Ce anume se potrivește cu ἰνῶα ἰνῶα ἰνῶα?
3. Cum se traduce ἰεροπρεπεῖς?
4. Discutați înțelesul expresiei μὴ οἴνω πολλῶ δεδουλωμένας (500 de cuvinte).
5. Precizați cui se aplică καλοδιδασκάλους și care este înțelesul expresiei.
6. Ce înseamnă τὰς νέας?
7. Discutați semnificația lui ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημηῖται, vs. 5.

¹Tu, însă, spune-le lucrurile potrivite cu învățătura sănătoasă:^u ²Bătrânii să fie treji, demni de respect, cumpătați, sănătoși în credință, în dragoste, în răbdare. ³Bătrânele, de asemenea, să aibă o purtare sfântă - cum se cuvine, să nu fie bârfitoare și nici înrobite de vin.^v Ele trebuie să îndemne la bine, ⁴să le îndrume pe cele tinere să-și iubească bărbații, să-și iubească copiii, ⁵să fie cumpătate, curate în purtare,^w să aibă grijă de casa lor, să fie bune, să fie supuse fiecare bărbatului ei,^x ca să nu fie defăimat cuvântul lui Dumnezeu.

Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῆ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ. 2-2 Πρεσβύτεας νηφαλίους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῆ πίστει, τῆ ἀγάπῃ, τῆ ὑπομονῇ. 2-3 Πρεσβυτίδας ὡσαύτως ἐν καταστάματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἴνω πολλῶ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους 2-4 ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, 2-5 σώφρονας, ἀγνάς, οἰκουρούς, ἀγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημηται.

Lecția 6. Tit 2.6-8

1. Precizați semnificația lui νεωτέρους (vs. 6).
2. Discutați importanța vs. 8b, vizavis de vs. 5.
3. Are Pavel tendința de a cere anumite calități bărbaților?

⁶Pe cei tineri, de asemenea, îndeamnă-i să fie cumpătați, ⁷și, în toate, tu arată-te un model de fapte bune. Dă dovadă de învățătură nealterată,^y demnă de respect, ⁸arată că ai cuvânt

^uSau: „ceea ce este potrivit cu învățătura sănătoasă”.

^vLit.: „înrobite de vin mult”. Dacă la sfaturile pentru prezbiteri s-a folosit termenul παροικος, „dedat vinului”, aici se folosește o expresie diferită, care indică dependența de vin.

^wLit.: „curate”, dar în sensul moralității, nu al ordinii sau al igienei.

^xLit.: „supuse bărbaților lor proprii”.

^yLit.: „necoruptă”, „care nu putrezește”; unii traduc: „netrecătoare”. Se referă la învățătură corectă, care arată valorile veșnice.

sănătos, ireproșabil, pentru ca cei ce se împotrivesc să fie rușinați, neavând ce să mai spună rău despre noi.

2-6 Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν, 2-7 περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα, ἀφθαρσίαν, 2-8 λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῆ μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον.

Lecția 7. Tit 9-10

1. Comentați de ce, în Tit, spre deosebire de 1 Timotei, se găsesc doar sfaturi pentru robi, nuși pentru stăpâni.
2. Comentați importanța accentului pe mărturia creștinilor în lume, din versetul 10b, visavis de versetele 8b și 5.
3. Comentați asupra situației din Creta, bazați pe cerințele din Tit 2.1-10.

⁹Îndeamnă-i pe sclavi să se supună stăpânilor lor în toate privințele, să fie plăcuți, să nu le întoarcă vorba, ¹⁰să nu fure nimic, ci să arate o bună credință deplină, și în toate să fie ca o podoabă a învățăturii lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru.

2-9 Δούλους ἰδίους δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, 2-10 μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ἀγαθῆν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τοῦ σωτήρος ἡμῶν Θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.

Lecția 8. Tit 2.11-15: Prima descriere generală a mânturii.

1. Descrieți argumentul lui Pavel în 2.11-15: în ce măsură au versetele, aici, un conținut universalist (mântuirea tuturor oamenilor)?
2. De ce trebuie un pastor să-i învețe pe credincioși să aibă o viziune globală despre istorie și mântuire?
3. Comentați asupra înțelesului lui παιδεύουσα, vs. 12: înseamnă învățatură, educație de durată?
4. Discutați înțelesul expresiei τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας. Cu ce valențe intervine în Tit, familia de cuvinte, κοσμεω, κοσμικη, κοσμικος?
5. Discutați înțelesul lui ἐπιταγῆς, din 2.15.

Motivele unei vieți sfinte: descrierea mântuirii

¹¹Pentru că harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, ¹²învățându-ne să ne lăsăm^z de fărădelege și de poftele lumești, și să trăim în lumea aceasta în chip cumpătat, cu dreptate și evlavie, ¹³așteptând fericita nădejde și arătarea slavei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor, Isus Hristos, ¹⁴care S-a dat pe Sine pentru noi, ca să ne răscumpere din nelegiuire și să ne curățească pentru Sine, ca să-i fim un popor ales, plin de râvnă pentru fapte bune. ¹⁵Spune-le aceste lucruri, îndeamnă-i și îi muștră-i cu toată tăria. Nimeni să nu te ignore^a!

2-11 Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, 2-12 παιδεύουσα ἡμᾶς ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, 2-13 προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, 2-14 ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθάρῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. 2-15 Ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδεὶς σου περιφρονεῖτω.

Lecția 9. Tit 3.1-3

1. Ce spune pasajul despre problemele creștinilor în Creta?
2. Faceți portretul păgânilor din Creta.
3. Discutați despre relația creștini – autorități, din 3.1: ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι.
4. Discutați δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις. Ce paralelism (asemănare și contrast) vedeți între ἐπιθυμίας καὶ ἡδοναῖς?
5. Discutați expresiile στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους.

3

Mărturia creștină în societate

^zSau: „să ne lepădăm”; alții: „să o rupem”.

^aSau: „să nu te disprețuiască”; „să nu te treacă cu vederea”.

¹ Amintește-le să fie supuși conducătorilor și autorităților, să-i asculte și să fie gata pentru orice faptă bună,^b ² să nu defăimeze pe nimeni, să nu fie violenți, să se poarte cu blândețe deplină față de toți oamenii. ³ Fiindcă și noi eram în trecut fără pricepere, neascultători, amăgiți, și slujeam nenumăratelor poftes și plăceri nenumărate, trăind în răutate și invidie, fiind dușmăniți de oameni și dușmănindu-ne unii pe alții.

Υπομίμησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοιμοὺς εἶναι, 3-2 μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πρᾶξις πρὸς πάντας ἀνθρώπους. 3-3 Ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους·

Lecția 10. Tit 3.4-8: A doua descriere generală a mântuirii.

1. Descrieți portretele de mântuitor ale lui Dumnezeu și Isus. Cum se înțeleg substantivele ἡ χρηστότης și ἡ φιλανθρωπία: de ce credeți că nu a fost folosită expresia ἡ ἀγαπή του θεου?
2. Explicați expresia οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς.
3. Discutați înțelesul expresiilor: „spălarea nașterii din nou” și „(spălarea) reînnoirii Duhului sfânt” (διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου).
4. Cum înțelegeți expresia κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου?
5. Ce fel de gen literar presupune formula πιστὸς ὁ λόγος?
6. Analizați și comentați, πεπιστευκότες τῷ Θεῷ.

⁴ Dar când s-a arătat bunătatea și iubirea de oameni ale lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, ⁵ El ne-a mântuit, nu datorită faptelor drepte^c pe care le-am făcut noi, ci datorită milei Lui. El ne-a mântuit prin spălarea^d nașterii din nou, a reînnoirii făcute

^bLit.: „faptă bună”

^cLit.: „faptelor cele făcute în dreptate”.

^dLit.: „baia”.

de Duhul Sfânt^e, ⁶ pe Care L-a revărsat din belșug asupra noastră prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru, ⁷ pentru ca să fim făcuți dreپți prin harul Său și să devenim moștenitori, potrivit nădejzii vieții veșnice.

3-4 ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτήρος ἡμῶν Θεοῦ, **3-5** οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου, **3-6** οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτήρος ἡμῶν, **3-7** ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενώμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.

⁸ Cuvântul acesta este vrednic de crezare; și vreau să le spui răspicat aceste lucruri, pentru ca cei care cred în Dumnezeu să fie primii la fapte bune. Acestea sunt cu-adevărat bune și folositoare pentru oameni.

3-8 Πιστὸς ὁ λόγος· καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προϊστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ. ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις·

Evitarea învătătorilor falși

⁹ Ferește-te de întrebările prostești, de genealogii, de certuri și de dispute privind Legea, pentru că sunt nefolositoare și zadarnice. ¹⁰ După prima sau a doua muștrare, să nu mai ai nimic de-a face cu omul certăreț^f, ¹¹ pentru că știi că un asemenea om s-a abătut și păcătuiește, fiind condamnat de propriile lui fapte.

3-9 μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περιῖστασο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. **3-10** αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, **3-11** εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἀμαρτάνει ὧν αὐτοκατάκριτος.

Salutări, sfaturi și îndemnuri finale

¹² Când îi voi trimite la tine pe Artemas sau pe Tihic, străduiește-te să vii la mine, la Nicopole, căci acolo m-am hotărât

^elit.: reînnoirii Duhului Sfânt.

^fLit.: „omul care face dezbinări”, sau: „omul eretic”.

să-mi petrec iarna. ¹³ Pe Zenas, învățătorul Legii, și pe Apollo trimite-i înainte și ai grijă să nu le lipsească nimic. ¹⁴ Să se învețe și ai noștri să fie preocupați să fie primii la fapte bune, oricând este nevoie, și să nu stea neroditori.

¹⁵ Toți cei ce sunt împreună cu mine te îmbrățișează. Îmbrățișează-i și tu pe cei ce ne iubesc în credință. Harul să fie cu voi toți!

3-12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἔλθειν πρὸς με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. **3-13** Ζηναῖν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπη. **3-14** μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. **3-15** Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν·

Bibliografie

- Bailey, J. L., Vander Broek, L. D., *Literary forms in the New Testament* (London: SPCK, 1992).
- Barr, J., *The Semantics of Biblical Language* (Oxford: OUP, 1961).
- Bock, D. L., Fanning, B. M. (eds), *Interpreting the New Testament Text* (Wheaton, IL: Crossways Books, 2006).
- Bălănescu, O., *Texte și pre-texte. Introducere în pragmatică* (București: Ariadna 98, 2005).
- Burge, G. M., *Interpreting the Gospel of John* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1992).
- Carson, D. A., *Probleme exegetice* (tr. Alina Giurgiu, Sibiu: Betania, 1998).
- Cotterell, P., Turner, M., *Linguistics and Biblical Interpretation* (London: SPCK, 1989).
- Egger, W., *Metodologia Noului Testament* (tr. Dumitru Groșan, Cluj: Galaxia Gutenberg, 2006).
- Fee, G. D., *Exegeza Noului Testament* (tr. Alina Giurgiu, Sibiu: Colegiul Biblic Betania, 1998).
- Fee, G. D., Stuart, D., *Biblia ca literatură*, (tr. Adrian Pastor, Cluj-Napoca: Logos, 1995).
- Gheorghe M., *Epistola către Tit. Ghid exegetic pe textul grecesc* (Arad: Multimedia, 2002).
- Hagner, D. A., *New Testament Exegesis and Research: A Guide for Seminarians* (Pasadena, California: Fuller Seminary Press, 1999).
- Kaiser, W., Jr., Silva M., *Principii de hermeneutică biblică* (Cluj-Napoca: Logos, 2006).

Klein, W. W., Blomberg, C. L., Hubbard, R. L. jr., *Introduction to Biblical Interpretation* (London: Word, 1993).

Lamsa, G. L., *Idioms in the Bible explained and A Key to the Original Gospels* (San Francisco, CA: Harper and Row, 1985).

Liefeld, W. L., *Interpreting the Book of Acts* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1995).

Longenecker, R., *Biblical Exegesis in the Apostolic Period* (Grand Rapids / Vancouver: Eerdmans / Regent College, 1999)

Longman III, T., *Literary Approaches to Biblical Interpretation* (Leicester, UK: Apollos, 1987).

McDill, W., *Predicarea Eficientă. 12 Deprinderi Esențiale* (Oradea: Editura Universității Emanuel, 2006);

McKnight, S., *Interpreting the Synoptic Gospels* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1988).

Michaels, J. R., *Interpreting the Book of Revelation* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1992).

Miller, C., *Marketplace Preaching. How to Return the Sermon to Where It Belongs* (Grand Rapids, MI: Baker Books, 1995)

Osborne, G.R., *The Hermeneutical Spiral. A Comprehensive Introduction to Biblical Interpretation* (Downers Grove, IL: IVP, 1991).

Pânzaru, I., *Practici ale interpretării de text* (Iași: Polirom, 1999).

Pârvu, I., *Cum se interpretează operele filosofice* (București: Punct, 2001).

Porter, S. E., *Handbook to Exegesis of the New Testament* (Leiden: Brill, 1997).

Porter, S. E. (ed), *Dictionary of Biblical Criticism and Interpretation* (Abingdon, Oxon UK (New York, NY): Routledge, 2009)

Poythress, V. S., *Science and Hermeneutics* (Leicester, UK: Apollos, 1988).

Ricouer, P., *Eseuri de hermeneutică* (tr. Vasile Tonoiu, București: Humanitas, 1995).

- Robinson, H., *Arta Comunicării Adevărului Biblic* (Cluj: Logos, 1998);
- Ross, Ch., and Sibley, R., (ed), *Illuminating Eco: On the Boundaries of Interpretation*, Aldershot: Ashgate. 2004.
- Silva, M., *God, Language and Scripture. Reading the Bible in the light of general linguistics* (Leicester, UK: Apollos, 1990).
- Schleiermacher, F.D.E., *Hermeneutica* (tr. I.N. Râmbu, Iași: Polirom, 2001).
- Schreiner, T. R., *Interpreting the Pauline Epistles* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1990).
- Thiselton, A., *The Two Horizons. New Testament Hermeneutics and Philosophical Description* (London: Paternoster, 1980).
- Idem*, *New Horizons in Hermeneutics. The Theory and Practice of Transforming Biblical Reading* (London: HarperCollins, 1992).
- Trotter, A. H., jr., *Interpreting the Epistle to the Hebrews* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1997).
- Tuckett, C.M., *Reading the NT. Methods of Interpretation* (London: SPCK, 1990 (1987)).
- Umberto Eco, *Limitele Interpretării*, Ștefania Mincu și Daniela Bucșă (trad), Constanța: Editura Pontica, 1996.